

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN
EBEVEYN TUTUMU VE SOSYAL ANKSİYETE İLE
İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Elif DELEN

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ**

İstanbul - 2021

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı	:Elif DELEN
Tezin Dili	:Türkçe
Tezin Adı	:Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Tutumu ve Sosyal Anksiyete İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Enstitü	:İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı	:Psikoloji
Tezin Türü	:Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	: 12.02.2021
Sayfa Sayısı	:90
Tez Danışmanları	:Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ
Dizin Terimleri	:Ebeveyn Tutumu, Sosyal Anksiyete, İnternet Bağımlılığı
Türkçe Özet	:Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumu ve sosyal anksiyete ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde lisans düzeyinde İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören 482 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu kullanılmıştır.
Dağıtım Listesi	:1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü 2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Elif DELEN

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN
EBEVEYN TUTUMU VE SOSYAL ANKSİYETE İLE
İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Elif DELEN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ

İstanbul - 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin/projenin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez/proje olarak sunulmadığını beyan ederim.

Elif DELEN

.../.../2021

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Elif Delen'in "Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Tutumu ve Sosyal Anksiyete İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Fuat AKGÜL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2021

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumu ve sosyal anksiyete ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde lisans düzeyinde İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören 482 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 21.0 (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, internet bağımlılığı ölçeği ile sosyal kaygı ve kaçınma ölçekleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sosyal anksiyetenin internet bağımlılığına etkisine bakıldığında ise sosyal kaygının internet bağımlılığına bir etkisinin olmadığı, kaçınmanın internet bağımlılığı düzeyini artırdığı saptanmıştır. Algılanan ebeveyn tutumu ölçeği alt boyutlarından demokratik ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmışken, otoriter ve koruyucu ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Algılanan ebeveyn tutumu ölçeği alt boyutlarının internet bağımlılığına etkisine bakıldığında ise demokratik ve otoriter ebeveyn tutumunun internet bağımlılığını etkilemediği, koruyucu ebeveyn tutumunun internet bağımlılığı düzeyini artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: internet bağımlılığı, sosyal anksiyete, ebeveyn tutumu

SUMMARY

In this study, the relationship between perceived parental attitude and social anxiety in university students and internet addiction was examined. The sample group of the study consists of 482 students studying at the Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Faculty of Engineering and Architecture, Faculty of Fine Arts at the undergraduate level at Istanbul Gelişim University. Demographic Information Form, Parent Attitude Scale, Liebowitz Social Anxiety Scale and Young Internet Addiction Scale-Short Form prepared by the researcher were used as data collection tools in the study.

The data obtained as a result of the research were analyzed using SPSS 21.0 (Statistics Package Program for Social Sciences). According to the findings of the study, a positive significant relationship was found between the internet addiction scale and social anxiety and avoidance scales. Looking at the effect of social anxiety on internet addiction, it was found that social anxiety had no effect on internet addiction, and avoidance increased the level of internet addiction. While a significant negative correlation was found between democratic parental attitude and internet addiction scale, which is one of the sub-dimensions of the perceived parental attitude scale, a positive significant relationship was found between authoritarian and foster parent attitude and internet addiction. When the effect of the sub-dimensions of the perceived parental attitude scale on internet addiction was examined, it was found that the democratic and authoritarian parental attitude did not affect internet addiction, and the foster parent attitude increased the level of internet addiction.

Keywords: internet addiction, social anxiety, parental attitude

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
EKLER LİSTESİ.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

2.1. ALGILANAN EBEVEYN TUTUMU.....	6
2.1.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu.....	7
2.1.2. Otoriter Ebeveyn Tutumu.....	8
2.1.3. Koruyucu Ebeveyn Tutumu.....	9
2.1.4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu.....	10
2.1.5. Ebeveyn Tutumları İle İlgili Modeller.....	11
2.1.5.1. Psikodinamik Model.....	11
2.1.5.2. Davranışçı Model.....	12
2.1.5.3. Baumrind'in Sınıflandırması.....	12
2.1.5.4. Sosyal Öğrenme Modeli.....	13
2.1.5.5. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli.....	13
2.2. SOSYAL ANKSİYETE.....	14
2.2.1. Sosyal Anksiyete Bozukluğu Tanı Kriterleri.....	15
2.2.3. Sosyal Anksiyetenin Etiyolojisi.....	16
2.2.4. Sosyal Anksiyete İle İlgili Modeller.....	16

2.2.4.1. Psikedinamik Model	16
2.2.4.2. Bilişsel Model	17
2.2.4.3. Kendilik Sunumu Modeli	17
2.2.4.4. Sosyal Öğrenme Modeli	18
2.2.5. Ebeveyn Tutumları ve Sosyal Anksiyete İle İlgili Yapılan Araştırmalar	18
2.3. İNTERNET BAĞIMLILIĞI	20
2.3.1. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri	22
2.3.1.1. Young Tanı Kriterleri	22
2.3.1.2. Griffiths'in Tanı Kriterleri	22
2.3.1.3. Goldberg'in Tanı Kriterleri	23
2.3.1.4. Suler'in Tanı Kriterleri	24
2.3.2. İnternet Bağımlılığı ve Ebeveyn Tutumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	25
2.3.3. İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Anksiyete İle İlgili Yapılan Araştırmalar	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	28
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	28
3.3.2. Anne-Baba Tutum Ölçeği	28
3.3.3. Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği	29
3.3.4. Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu	29
3.4. Verilerin Analizi	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	31
-----------------------	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ	51
ÖNERİLER	56
KAYNAKÇA	57
EKLER	68

KISALTMALAR

DSM : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

ABTÖ : Anne Baba Tutum Ölçeği

LSKÖ : Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği

YİBT-KF : Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği- Kısa Formu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Normallik analizi	31
Tablo 2. Katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımı.....	31
Tablo 3. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar ve standart sapma değerine göre anne-baba tutumları düzeyleri, sosyal kaygı ve kaçınma düzeyleri ve internet bağımlılığı düzeyleri	34
Tablo 4. Katılımcıların ABTÖ, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının cinsiyet değişkenine göre t testi ile karşılaştırılması.....	35
Tablo 5. Katılımcıların ABTÖ, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının psikiyatrik tanı alma durumlarına göre t testi ile karşılaştırılması	36
Tablo 6. Katılımcıların ABTÖ alt ölçek puanlarının anne-baba yaşamına göre anova testi ile karşılaştırılması	37
Tablo 7. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİB-KF puanlarının anne-baba yaşamına göre anova testi ile karşılaştırılması.....	37
Tablo 8. Katılımcıların ABTÖ puanlarının anne-baba evlilik durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması	38
Tablo 9. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİB-KF puanlarının anne-baba evlilik durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması.....	39
Tablo 10. Katılımcıların ABTÖ puanlarının annenin eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması	39
Tablo 11. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının annenin eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması.....	40
Tablo 12. Katılımcıların ABTÖ puanlarının babanın eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması	41
Tablo 13. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının babanın eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması.....	43
Tablo 14. Katılımcıların ABTÖ puanlarının ailenin gelir düzeyine göre anova testi ile karşılaştırılması	44
Tablo 15. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının ailenin gelir düzeyine göre anova testi ile karşılaştırılması.....	45

Tablo 16. Katılımcıların ABtÖ alt ölçek puanları, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt ölçek puanları ve YİBT-KF puanları arasındaki korelasyon analizi	46
Tablo 17. ABTÖ alt boyutlarının internet bağımlılığına etkisine ilişkin regresyon analizi..	49
Tablo 18. Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt boyutlarının internet bağımlılığa etkisine ilişkin regresyon analizi	50

EKLER LİSTESİ

EK-A: Etik Kurul Karar Örneği

EK-B: Demografik Bilgi Formu

EK-C: Anne Baba Tutum Ölçeği

EK-D: Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği

EK-E: Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu

ÖNSÖZ

Tez süresince akademik bilgi ve birikimini benimle paylaşan, bana yol gösteren değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen AiLEM'e ve bu süreçteki yol arkadaşım Klinik Psikolog Seren ÇAKIRKAYA'ya teşekkür ederim.

GİRİŞ

Çocukların gelişim süreçleri dikkate alındığında anne baba tutumlarının etkisi büyüktür. Çocukların ilk ilişki kurdukları çevre ailesidir ve zihinsel, bedensel ve sosyal alanlardaki becerilerini bu çevrede kazanmaktadırlar. Çocuğun faaliyetlerine ailenin olumlu ya da olumsuz tutumları, çocuğun davranışlarını şekillendirmektedir (Yücel, 2013, s.1). Çocukların davranışlarının şekillenmesinde, sosyal becerilerinin gelişmesinde tek etken anne ve babalar değildir ancak bu süreçteki en temel faktör olmaktadır (Demir ve Şendil, 2008, s.16). Sağlıklı tutumla yetişen çocuklar ileri yaşlarda kendisiyle barışık bireyler haline gelirken, aksi durumda kendisiyle barışık olmayan, sosyal problemler yaşayan bireyler haline gelmektedir (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012, s.209).

Anne babaların ebeveyn tutumları çeşitli şekilde sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmada ise demokratik ebeveyn tutumu, otoriter ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu ve izin verici ebeveyn tutumu olmak üzere dört başlık altında ele alınmaktadır.

Otoriter ebeveynler, çocuğun davranış ve tutumlarını şekillendirmeye ve kontrol etmeye çalışmaktadır. İtaati erdem olarak değerlendirmekte ve çocuğun fikirlerinin doğru olduğunu düşündüğü şeyle çeliştiği noktada çocuğu frenlemek için cezalandırıcı uygulamalarda bulunmaktadır. Doğru olana dair sözünün kabul edilmesi gerektiğine inanarak çocukla sözlü iletişim kurmaktan kaçınmaktadır (Baumrind, 1966, s.890). İzin verici ebeveynler, kontrolü çocuğun özgürlüğüne yapılan bir müdahale olarak gördükleri için çocuğun davranışlarını özgürce sergilemesine izin vermekte ve çocuğu disipline etme konusunda etkisiz olmaktadır (Steinberg, 2013, s.158). Koruyucu tutuma sahip ebeveynler çocuklarını gereğinden fazla kontrol altında tutarak üzerlerine titremektedir. Ailesine bağımlı hale gelen çocuk, kendi başlarına bir işi halledemeyen bireyler haline gelmektedir. En sağlıklı ebeveyn tutumu olan demokratik tutumda, ebeveynler çocuklarına derin ve içten bir sevgi göstermektedir. Çocuğun fikirlerine, ilgi ve isteklerine saygı gösterip yaşına uygun kararları almalarına izin vermektedir. Sorun yaşadıkları yerde ise çözüm için onlara rehber olmaktadır (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012, s.210).

Sosyal fobi olarak da bilinen sosyal anksiyete bozukluğu, yoğun utanç korkusu, aşağılanma ve sosyal durumlarda başkaları tarafından olumsuz değerlendirme ve

korkulan durumlardan kaçınma eğilimi ile karakterize yaygın bir anksiyete bozukluğudur. (Kashdan ve Herbert, 2001, s.37). Bu korkular gerçek ışık olmakla birlikte el titremesi, kızarma, terleme, baş dönmesi ve kalp çarpıntısı gibi panik atak belirtileri ile açığa çıkmaktadır (Smith, Hoeksema, Fredrickson ve Loftus, 2014, s.538). Ülkemizde Izgiç ve arkadaşlarının üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada, sosyal anksiyetenin yaşam boyu yaygınlığı %9.6 olarak bulunmuştur (Izgiç, Akyüz, Doğan ve Kuğu, 2004, s.632).

Artık internet ile dünyadaki diğer insanlara ve bilgilere ulaşım kolaylaşmaktadır. Giderek artan internet kullanımıyla birlikte, internetin insan üzerindeki etkisi araştırılmaya başlanmıştır (Gönül, 2002,s.105). İletişim ve bilgiye hızlı ulaşım, internetin önemli işlevlerinden bazılarıdır. Cep telefonu, tablet gibi taşınması daha kolay teknolojik cihazların kullanımı interneti hayatın bir parçası haline getirmekte ve internete ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Fakat internetin kullanım alanının genişlemesi ve internet kullanımının yaygınlaşması beraberinde bazı olumsuz durumları ortaya çıkarmaktadır (Aslan ve Yazıcı, 2016, s.110).

İnternet bağımlılığı, aşırı internet kullanma isteğinin engellenememesi, internetsiz geçirilen zamanın önemsizleşmesi, internetten yoksun kalındığında aşırı sinirli, gergin ve saldırgan olunması ve kişinin işlevselliğinin bozulması olarak tanımlanmaktadır (Young, 2004, s.403).

İnternetin çeşitli alanlara erişilebilir olma, etkileşim sağlayabilme, ekonomik olma gibi olumlu katkılarının olmasıyla birlikte, internetin insan yaşamında yerinin ve etkisinin artmasıyla bazı olumsuz durumlar da ortaya çıkmaktadır. Günümüzde yüz yüze iletişim yerine sanal iletişimin tercih edildiği, günlük hayattaki etkinliklerin internet için ihmal edildiği, ertelendiği görülmektedir. Bu durum internet bağımlılığı, patolojik internet kullanımı gibi davranış problemlerinin araştırılmasına yol açmıştır (Ceyhan, 2011, s.85).

Çeşitli alan çalışmalarında internet bağımlılığı ile anne baba tutumları ve sosyal anksiyetenin birbirleriyle yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Canoğulları ve Güçray, 2017, s.45). Bu çalışma ile de internet bağımlılığına etkisi olduğunu düşündüğümüz algılanan ebeveyn tutumu ve sosyal anksiyetenin internet bağımlılığı ile nasıl bir ilişkisi olduğu araştırılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmada temel olarak üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumu ve sosyal anksiyete ile internet bağımlılığı arasında ilişki var mıdır? Varsa niteliği nasıldır? Sorusuna cevap aranmaktadır.

Araştırmanın alt problemleri ise;

- Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumu alt boyutları ile sosyal anksiyete alt boyutları arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumu alt boyutları ile internet bağımlılığı arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile sosyal anksiyete alt boyutları arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile psikiyatrik tanı arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile alenin gelir düzeyi arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile anne-babanın yaşam durumu arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile anne-babanın evlilik durumu arasında ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile anne-babanın eğitim düzeyi arasında ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmada temel amaç, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumu ve sosyal anksiyete ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Bununla beraber üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ile algılanan ebeveyn tutumları, sosyal anksiyete düzeyleri ve internet bağımlılığı düzeylerinin ilişkili olup olmadığı da araştırmanın amaçlarındandır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ebeveyn tutumu ile sosyal anksiyete arasındaki ilişki, ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki, sosyal anksiyete ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki özellikle çocuk ve ergenler üzerinde çalışılmıştır. Bu değişkenlerin bir arada ve üniversite öğrencileri üzerinde incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle yapılması planlanan bu araştırmanın literatüre katkısının olacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Hipotezleri

1. Algılanan ebeveyn tutumu otoriter olan üniversite öğrencileri ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü ilişki vardır.
2. Algılanan ebeveyn tutumu demokratik olan üniversite öğrencileri ile internet bağımlılığı düzeyleri arasında negatif yönlü ilişki vardır.
3. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları koruyucu ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü ilişki vardır.
4. Algılanan ebeveyn tutumu otoriter olan üniversite öğrencileri ile sosyal anksiyete düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişki vardır.
5. Algılanan ebeveyn tutumu demokratik olan üniversite öğrencileri ile sosyal anksiyete düzeyleri arasında negatif yönlü ilişki vardır.
6. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları koruyucu ebeveyn tutumu ile sosyal anksiyete düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişki vardır.
7. İnternet bağımlılığı düzeyleri yüksek olan üniversite öğrencileri ile sosyal anksiyete arasında pozitif yönlü ilişki vardır.
8. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.
9. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri psikiyatrik tanı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.
10. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
11. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile anne-babanın yaşam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

12. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile anne-babanın evlilik durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

13. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile anne-babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmaya katılım gösteren bireylerin evreni yansıttığı kabul edilmektedir.
- Araştırmada katılım gösteren kişilerin ölçekleri dürüst bir şekilde cevapladıkları kabul edilmektedir.
- Araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçülmek istenen şeyi ölçmüş olduğu kabul edilmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma, İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde lisans düzeyinde İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören 482 öğrenciden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
- Araştırmada toplanan bulgular, kullanılmış olan ölçeklerden alınan bilgiler ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

2.1. ALGILANAN EBEVEYN TUTUMU

Yaşadığı toplumun tüm özelliklerini içinde bulunduran ve toplumun en küçük yapı taşı olan aile, çocuğun ilk sosyal çevresini oluşturmaktadır. Çocuk, davranış modellerini bu çevrede öğrenmekte ve uygulamaktadır. Fiziksel ihtiyaçların yanı sıra sevgi, güven, sorumluluk sahibi olma, bağımsızlık gibi psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar da aile içerisinde öğrenilmektedir. Anne ve babanın çocukla kurduğu iletişim, çocuğun aile içindeki yeri, eğitimde kullanılan disiplin yöntemleri ebeveyn tutumlarının oluşmasında belirleyici olmaktadır. Anne ve babanın yetiştiği aile ortamı, anne-baba olma yaşları, eğitim durumları, yaşamlarındaki deneyimleri, istenilen çocuk olması ya da olmaması, ailenin kültürü gibi faktörler ebeveyn tutumlarının şekillenmesinde çok etkili olmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı [T.C. MEB], 2015, s.14).

Çocuğun ailesiyle kurduğu ilişkinin temelinde anne ve babanın tutumları bulunmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumlarını etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bunlar;

- Anne ve babanın hayallerindeki çocuk beklentisi ile dünyaya gelen çocuk uygun olmadığı zaman görülen çocuğu reddetme eğilimi,
- Çocuk yetiştirme üzerine toplumun kültürel değerleri,
- Anne ve babanın kendi çocukluklarındaki deneyimleri,
- Anne ve babanın kendi aralarındaki ilişki, çocuklarına karşı olan tutumlarını etkilemektedir (Yavuzer, 2012a, s.133).

Anne-baba davranışlarının iki temel boyutu bulunmaktadır. Bunlardan ilki sıcak ya da düşmanca olan anne-baba tutumlarına odaklanan kabul-ret boyutudur. İkinci boyut da anne-baba tutumlarının kısıtlayıcılığına ya da izin vericiliğine odaklanan denetim-özerklik boyutudur (Gander ve Gardiner, 2010, s.299). Baumrind, okul öncesi çocuklar ve ebeveynleri ile yaptığı çalışmasında özgüveni olan, öz kontrole sahip, araştırmacı çocukları olan ebeveynlerin hem talepkar ve kontrolcü hem de çocuklarının bağımsızlaşmasını teşvik ettiğini, çocukları ile olan iletişimlerinde açık ve sevgi dolu olduğunu belirlemiştir. Çekingen, memnuniyetsiz, güvensiz çocukları olan ebeveynlerin, çocukları ile ilişki içinde olmadıklarını,

çocukları üzerinde fazla kontrol uyguladıklarını ve çocuklarına karşı daha az sevgi gösterdiklerini bulmuştur (aktaran Yenihayat, 2011, s.32).

Bazı araştırmacılar farklı etnik kökene sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmışlardır (Steinberg, 2013, s.160). Ebeveyn-çocuk ilişkisinde kültürel farklılıkların olduğunu söyleyen Fuligni bir çalışmada, farklı kültürlerden olan Meksika, Çin, Filipin ve Avrupa kökenli Amerikalı ailelerde, ergenlik döneminde ebeveyn-çocuk çatışması ve uyumunda farklılık olup olmadığını incelemiştir. Avrupa kökenli Amerikalı ergenler, Meksika, Çin ve Filipin kökenli ergenlere göre ebeveynlerinin daha fazla özerkliğe önem verdiklerini; Meksika, Çin ve Filipin kökenli Amerikalı ergenler de Avrupa kökenli Amerikalı ergenlere göre ebeveynlerinin otoriteye daha fazla önem verdiğini ifade etmişlerdir (Fuligni, 1998). Bu tutumlar kültürden kültüre değişiklik gösterebildiği gibi, toplumdaki aileler arasında da farklılık göstermektedir. Toplumdaki her sosyo-ekonomik grubun kendi değerleri, görüşleri, farklı çocuk yetiştirme tutumları ve farklı ödül-ceza anlayışları bulunmaktadır (Kulaksızoğlu, 2012, s.117).

Ebeveyn tutumları çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmada ise demokratik, otoriter, koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumu olarak sınıflandırılmıştır.

2.1.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Çocuklarına karşı demokratik bir tutuma sahip ebeveynler, çocuğunun bir birey olduğunu kabul etmekte ve ona saygı göstermektedir. Her çocuğun biricik ve kendine has, özgün özelliklerinin olduğunu bilen anne-baba, çocuğunun gelişimine uygun davranmaktadır. Aile içinde özgür bir şekilde gelişmesine, kendini gerçekleştirmek için yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olmaktadır. Bunların yanında çocuğuna karşılıksız sevgi göstermektedir. Anne babalar, çocuğunu disipline etmek için sevgiyi bir araç olarak kullanmamakta, onu sevgiden mahrum bırakmamaktadır. Ebeveynleri tarafından karşılıksız sevildiğini hisseden çocuklar, fikirlerini serbestçe söyleyebilen, başkalarına karşı saygılı, kendini geliştirmeye istekli, sosyal bireyler olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2012, s.118).

Demokratik tutuma sahip ebeveynler, çocuklarını desteklemektedirler ama bunun yanında davranışlarını kontrol edebildikleri sınırlar da koymaktadırlar. Birbirleriyle görüşlerini rahatlıkla paylaşabilen, aralarında iletişim kanalları açık olan

çocuk ve ebeveynler, sıcak bir iletişim ortamı içindedirler. Anne ve baba, iletişim sırasında ilgisini çocuğa vermekte ve aktif olarak onun görüş, düşünce ve isteklerini dinlemektedir. Bu sağlıklı aile ortamında çocuğa kendi başına karar vermesi ve aldığı kararın sorumluluklarını yerine getirmesi öğretilmektedir. Çocuğuna bu bilinci aşıl原因 anne-baba, çocuğunun bir birey olarak gelişmesine, kendi görüşlerini rahatlıkla ifade etmesine yardımcı olmaktadır (Yavuzer, 2012b).

Demokratik ebeveyn tutumunda aile içindeki iletişim sağlıklı bir şekilde kurulmakta ve çocuğa duygusal destek verilmekte olup çocuğun özerklik geliştirmesi için tüm koşullar sağlanmaktadır. Aynı zamanda görece disiplinli bir ortam ve gözetim altında olan çocuğun belirli standartlara ulaşması beklenmektedir (Aktürk, Helvacı ve Sümer, 2010, s.43). Çocuklar aile içerisinde kendilerini, duygu ve düşüncelerini daha iyi bir şekilde ifade etmekte olup sosyal bir çevrede insanlara karşı olumlu güven ilişkisi geliştirip daha sağlıklı arkadaşlık ilişkileri kurmaktadır (Çeçen, 2008, s.424).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarındaki tutarlılığı, cezasız ceza uygulamaları ve sıcak davranışlarının her biri çocuklarda olumlu gelişimsel etkilere neden olmaktadır. Demokratik ebeveyn tutumuna sahip ailelerde yetişen gençler, izin verici ve otoriter ailelerde yetişen gençlere göre psikososyal açıdan daha olgun olmakta ve daha düşük problemlili davranış sergileme eğiliminde olmaktadır (Dornbusch, Lamborn, Mounts ve Steinberg, 1991, s.1057).

2.1.2. Otoriter Ebeveyn Tutumu

Otoriter ebeveyn, çocuğun davranış ve tutumlarını, teorik olarak daha yüksek bir otorite tarafından motive edilen ve formüle edilen belirli bir davranış standardına göre şekillendirmeye, kontrol etmeye ve değerlendirmeye çalışmaktadır. İtaate bir erdem olarak değer vermekte ve çocuğun eylemlerinin veya inançlarının doğru davranış olduğunu düşündüğü şeyle çatıştığı noktalarda çocuğunun iradesini azaltmak için cezalandırıcı, güçlü önlemleri desteklemektedir. Düzen ve geleneksel yapının korunmasını kendi içinde çok değerli bir amaç olarak görmektedir. Çocuğun işine saygılı olması için özerkliğinin kısıtlanmasının, çocuğu yerinde tutmanın ailenin sorumluluklarından olduğuna inanmaktadır (Baumrind, 1966, s.891).

Kendisini otoriteyi temsil eden bir kişi olarak gören anne-baba, çocuğun davranışlarını sıkı bir denetim altına almaktadır. Anne-baba tarafından özgürlüğü

sınırlanan, sürekli denetim altında olan, sürekli yoğun eleştiriye maruz kalan çocuk yanlış yapma korkusu yaşamaktadır. Çocuğun yaptığı her yaramazlık ve yanlışlıkta aile bunları düzeltme gereksinimi duymaktadır. Bu nedenle şartlar ne olursa olsun koydukları kurallara çocuk tarafından tamamen uyulmasını beklemektedirler (Argun ve Özben, 2002, s.18). Anne-baba, çocuğun kendisini idare edebilecek, önemli kararlar alabilecek ve yönetebilecek güçte özelliği olmadığını düşünerek çocukla pek sözel iletişime girmemekte ve onun hakkındaki tüm kararları kendisi almaktadır. Çocuklarından onların isteklerinin ve yapabileceklerinin üstünde beklentileri bulunmaktadır. Bu beklentiler karşılanmadığında ise ceza devreye girmektedir. Bu durum sözel şiddetin yanında fiziksel cezalandırmalar ile de sağlanmaktadır (Alisinanoğlu, 1995, s.31).

Otoriter tutum içindeki ailelerde çocuğa yönelik olumsuz eleştiri ve yargılar, çocuğun kendine güveninin gelişmemesine, yapabileceği işlere “ben yapamam” düşüncesiyle girişmemesine, diğer insanlarla iletişimde çekingen tavır sergilemesine neden olmaktadır (Aslan, 1992, s.9). Bu tarz ortamlarda büyüyen çocuklar otorite karşısında çekinen, her istenilene yapan, korkak bireyler haline gelmektedir. Çocuktan yüksek olgunluk bekleyen, çocuğu üzerinde fazla kontrol uygulayan, çocuğu üzerinde her koşul ve ortamda söz sahibi olduğunu belirten ebeveynlerin sahip olduğu bu tutum, daha çok anne-babanın istekleri üzerinde durduğundan “ebeveyn merkezli” yaklaşım olarak düşünülmektedir (Yıldız, 2004, s.139).

2.1.3. Koruyucu Ebeveyn Tutumu

Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuğa karşı aşırı sevgi gösterirken disiplin uygulamaları neredeyse yoktur. Çocuğa denetim ve sınırlama koymayan, otorite sağlamayan anne-baba, çocuğun her istediğini hemen yapmaktadır. Okul dönemine geldiklerinde ise alışık olmadıkları kurallar sebebiyle sosyal çevrelerinde başarısız olmaktadır. Yetişkin olduklarında ise toplumsal normlara uymada sorun yaşamaktadırlar (T.C. MEB, 2015, s.15).

Anne ve babalar için koruma, normal bir davranıştır. Ancak bu davranışın çocuğun özgür bir birey oluşu engelleyecek şekilde yaygınlaşması, aşırı koruma davranışı sergilemek demektir. Müdahaleci bir tutum sergileyen anne-baba, çocuğuna her zaman korunmaya muhtaç biri gibi davranmakta, çocuğun kendi kararlarını almasına imkan tanımamaktadır. Koruyucu tutma sahip ebeveynlere göre

anne ve baba, çocuğu için her türlü fedakarlığı yapmalı ve çocuk da bunun için anne-babasına minnet duymalıdır. Bu yüzden anne-baba, çocuğun adına karar vermekte ve buna hakkı olduğunu savunmaktadır. Bu aşırı koruma ve müdahale etme davranışı bebeklikten başlayıp ileri yaşlara kadar devam edebilmektedir. Bu tutumla yetiştirilen çocuklar her zaman bir yetişkinin koruma ve kollamasına muhtaç, sorumluluk alamayan, özgüveni zayıf, kendi yapması gerekenleri başkasının yapmasını bekleyen kişiler haline gelmektedir (Kulaksızoğlu, 2012, s.120).

2.1.4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu

Çocuğun kontrolünün düşük olduğu ebeveyn tutumudur. Anne-baba, çocuğun isteklerine karşı kabul edici bir tavır takınmaktadır. Ebeveynler, çocuğa ceza uygulamamakta, mümkün olduğu kadar düşük düzeyde engellemektedir. Çocuğa kesin kurallar koyulmamakta ve seçimlerine karışılmamaktadır. Bu tarz anne-babalar, çocuktan olgun davranış sergilemesini beklememektedir. Koydukları az sayıdaki kurallara da uyulmadığı zaman herhangi bir yaptırım uygulanmamaktadır (Mızrakçı, 1994, s.26). İzin verici anne-babalar, çocuklarını disipline etme konusunda daha yumuşak bir tutum sergilemektedir. Çocuklarına tanıdıkları davranış özgürlüğü fazladır ve çocuklarından beklentileri daha az olmaktadır. Onlara göre çocuk üzerinde fazla kontrol kurmak, çocuğun özgürlüğüne müdahale etmekte ve çocuğun sağlıklı gelişimini engellemektedir (Steinberg, 2013, s.158).

İzin verici tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına boyun eğmekte ve evde çocuğun egemenliğini kabul etmektedirler. Bu tarz aile ortamında yetişen çocuklar ebeveynlerine ne isterlerse yaptırmakta, onlara hükmetmekte ve çok az saygı göstermektedir. Her isteklerini yaptırmayı alışkanlık haline getiren çocuklar, bir yerden sonra sadece anne ve babasıyla yetinmeyip başka insanlara da egemen olmanın, onlara da isteklerini yaptırmının yollarını aramaktadır. Ayrıca aşırı şımartılmış olan bu çocuklar, ileriki yaşamlarında kurallarla karşılaştıklarında uyum sorunu yaşamaktadırlar. Çocuğun merkeze alındığı bu tarz tutuma sahip aile ortamında anne-baba ve çocuk arasında sağlıklı bir iletişim bulunmamaktadır. Çocuğa karşı abartılmış sevgi gösterilen bu dengesiz tutumda büyüyen çocuklar, ileride doyumsuz bir birey olmaktadır. Anne ve babalar da bu doyumsuzluğu gidermek için maddi değeri olan hediyelere başvurumaktadırlar. Oysa çocuk için önemli olan duygusal doyumdur (Yavuzer, 1989, s.29).

2.1.5. Ebeveyn Tutumları İle İlgili Modeller

Bu bölümde ebeveyn tutumları ile ilgili farklı kuramsal bakış açıları ele alınmıştır.

2.1.5.1. Psikodinamik Model

Psikodinamik açıdan çalışan araştırmacılar çocuk ve ebeveyn arasındaki duygusal ilişki çabasının çocuğun psikoseksüel, psikososyal ve kişilik gelişimi üzerindeki etkisine odaklanmışlardır. Bu teorisyenler, çocuk ve ebeveyn arasındaki duygusal ilişki farklılıklarının ebeveyn tutumlarındaki farklılıktan kaynaklandığını düşünmektedirler (Darling ve Steinberg, 1993, s.488.)

Adler, çevrenin birey üzerindeki etkilerinden özellikle ailenin önemini vurgulamaktadır. Adler de Freud gibi, çocuğun kişilik özelliklerinin belirlenmesinde yaşamın ilk beş yılı ve çocuk-aile ilişkisinin önemli olduğunu belirtmektedir. Freud'a göre çocuğun problemleri, çocuğun biyolojik dürtüleri ile ailenin çocuğun karşısına çıkardığı gerçeklerin bir çatışması ve cinsel gelişim sürecinde çocuğun anne ya da babasına karşı tutku geliştirmesinden kaynaklanmaktadır. Adler ise, ebeveynlerin tutumlarının ve kardeşler arasındaki ilişkinin niteliğinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Adler, anne-baba-çocuk ilişkisinde, "şımartılmış çocuk" ve "sevilmeyen çocuk" kavramları üzerinde durmaktadır. Tüm isteklerini yerine getirilen şımartılmış çocuklar, yaşamın ilk anlarından itibaren tüm ihtiyaçlarının karşılanacağı ve tüm isteklerinin buyruk niteliği taşıdığına inanmaktadır. Adler, suç işleyen insanların çoğunun çocukluklarında şımartılmış olduğuna, yetişkin bireyler olduklarında da toplumun kendilerine bir yaşam sağlamakla sorumlu olduğuna inanmaktadır. Ebeveynlerinden gördükleri hayranlık sonucu kendilerini büyük biriymiş gibi görmekte ve toplumun kendilerine vermediği hakları kendilerinde tanımaktadırlar. Temelde bağımlıdırlar fakat çevreye karşı emir buyurma eğilimindedirler. Sevilmeyen çocuklar ise çevrelerinde ona karşı kişiler görmeye alıştıkları için, yetişkin bireyler olduklarında, toplumun her zaman kendilerine karşı olacağına ve haklarını savaşıarak elde etmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Adler, sağlıklı bir çocuk-ebeveyn ilişkisinde anne-babanın çocuğa sevgi vermesi gerektiğini, girişim yeteneğini ve kendine güvenini kazanabilmesi için onu desteklemeleri gerektiğini belirtmektedir. Çocuğa ne çok az ne de çok fazla yardım edilmelidir. Çocuğun yanlış davranışları anlayışla karşılanmalı ve yumuşak bir

yaklaşımınla düzeltilmelidir. Böyle bir tutumun etkileri olumlu yönde olmaktadır (Gençtan, 1998, 134).

2.1.5.2. Davranışçı Model

Davranışçılar, çocuğun gelişiminin içinde bulunduğu çevrenin uyguladığı pekiştirmeyle nasıl şekillendiğini incelemişler ve davranışın daha önemli olduğunu bulmuşlardır. Böylece ebeveyn tutumlarını, ebeveynlerin davranışları açısından sınıflandırmışlardır. Davranışçılara göre, çocuğun yakın çevresindeki farklılıklar, çocuğun gelişimindeki farklılıkları etkilediği için bu çevreyi tanımlayan davranış örüntüleri, ebeveyn tutumlarını oluşturmaktadır (Yılmaz, 2000, s.20).

2.1.5.3. Baumrind'in Sınıflandırması

Baumrind (1971), okul öncesi dönemdeki çocukları laboratuvar çalışmaları ve ev ortamlarında, ebeveyn-çocuk etkileşimini incelemek için gözlemlemiştir. Bu çalışmalar sonucunda anne-baba tutumu ile ilişkili dört boyut belirlemiştir. Bunlar ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık boyutu, ebeveyn kontrolü boyutu, olgunluk beklentisi boyutu ve bakım-destek boyutudur. Ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık boyutu, ebeveynlerin bir karar vereceklerinde çocuklarının düşünce ve fikirlerine ne oranda saygı gösterdiklerini, ne derece teşvik ettiklerini ve anne-babanın çocuklarının davranışlarına sınırlar koyacaklarsa bunun nedenini ne derece açıkladıklarını gösterir. Ebeveyn kontrolü boyutu, çocukların anne-babalarının koydukları kurallara ne kadar uymak zorunda olduklarını gösterir. Olgunluk beklentisi boyutu, ebeveynlerin çocuklarını ne derece zihinsel, duygusal ve sosyal alanda başarılı olmaları için teşvik ettiklerini gösterir. Bakım-destek boyutu, ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkisinde ne kadar sıcak, yakın ve sevecen davrandıklarını gösterir. Baumrind, bu dört boyutun kombinasyonu sonucunda üç temel ebeveyn tutumu ortaya atmıştır. Bunlar demokratik, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumlarıdır. Bu sınıflamaya göre, bütün boyutlara yüksek oranda sahip olan ebeveynler demokratik olarak adlandırılmaktadır. Olgunluk beklentisi ve kontrol boyutlarında yüksek, iletişimde açıklık ve bakım boyutlarında düşük olan ebeveynler otoriter ebeveyn olarak adlandırılmaktadır. İletişimde açıklık ve bakım boyutlarında yüksek, olgunluk beklentisi ve kontrol boyutlarında düşük olan ebeveynler ise izin verici ebeveyn olarak adlandırılmaktadır (aktaran Yılmaz, 2000, s.20).

2.1.5.4. Sosyal Öğrenme Modeli

Ebeveynlik tarzına davranışçı ve sosyal öğrenme perspektifiyle yaklaşan araştırmacılar, ebeveyn tutumlarından ziyade ebeveynlik davranışları ve uygulamalarına odaklanmışlardır. Çünkü öğrenme ortamındaki farklılıkların, çocuğun gelişimindeki farklılıkları yansıttığı düşünülmektedir (Darling ve Steinberg, 1993, s.489).

Bandura, insan davranışının incelenmesinde, insanın, içinde yaşadığı ortamda değerlendirilmesinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Öğrenme sürecinde öncelik, sosyal ortam içinde gözlem yoluyla öğrenmedir. Bu öğrenme modelinde çocuk, çevresindeki insanları gözlemler ve onların davranışlarını taklit etmektedir. Buna model olarak öğrenme de denmektedir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için gözlem yeterlidir ancak çocuğun gözlemlediği davranışı taklit edebilmesi için modelin sahip olması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Bandura'ya göre bu özellikler: Dikkatle ilgili boyut, sıcaklık boyutu, inisiyatif sahibi olma boyutu, model ile gözlemci arasındaki benzerlik boyutu. Ebeveynlerin, bu özelliklerin neredeyse tamamına sahip olmasıyla çocuklar anne-babalarını, özellikle hemcins ebeveynini model almakta ve yaşı ilerledikçe onlara benzer tutum, davranış ve değer yargıları sergilemektedirler (Mızrakçı, 1994, s.38).

2.1.5.5. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

Maccoby ve Martin (1983) anne-baba tutumunu, duyarlılık ve talepkarlık/denetleme olmak üzere iki boyut açısından ele almakta ve bu iki boyutun kesiştiği noktada dört tür ebeveyn tutumu tanımlamaktadırlar (demokratik, otoriter, izin verici-hoşgörülü, izin verici-ihmkar). Maccoby ve Martin, Baumrind'in sınıfladığı izin verici ebeveyn tutumunu izin verici-hoşgörülü ve izin verici-ihmkar olarak ikiye ayırmaktadırlar. Demokratik ebeveynler denetleme/talep ve kabul/ilgi boyutlarında yüksek tutum sergilemektedir. Otoriter ebeveynler ise denetleme/talep boyutunda yüksek, kabul/ilgi boyutunda düşük tutum sergilemektedir. İzin verici-hoşgörülü ebeveynler denetleme/talep boyutunda düşük, kabul/ilgi boyutunda yüksek tutum sergilemektedir. İzin verici-ihmkar ebeveynler ise denetleme/talep ve kabul/ilgi boyutlarında düşük tutum sergilemektedir (aktaran Yılmaz, 2000, s.20).

2.2. SOSYAL ANKSİYETE

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Hem yaşamını devam ettirebilmek hem de kaliteli bir yaşam için diğer insanlarla iletişim ve etkileşim içinde olmalıdır. Bu etkileşim sırasında gerek başka insanlardan bir istekte bulunurken gerek bir performans sergilerken, dikkatin üzerinde olduğu durumlarda belirli düzeyde kaygı yaşar (Doğan, 2009, s.11). Bu kaygının hangi durumlarda patolojik hangi durumlarda duygu olarak tanımlandığı tartışmalıdır. Makul düzeyde anksiyete, kişinin yeni koşullara uyum sağlamasında yardımcı olurken, yüksek düzeyde ve süregelenleşmiş anksiyete, kişinin sosyal ilişkilerinin parçalanmasına ve yaşamdaki veriminin düşmesine neden olan patolojik bir olgudur (Tekin, 2008, s.9).

Anksiyete, yaşamın temel duygularından biridir ve ruhsal bozukluklara neden olması açısından önemlidir. Anksiyete sözcüğü, Hint-German dilinde sıkışma ve darlık anlamına gelen “angh” kökünden türetilmiştir. İngilizce konuşulan ülkelerde yaygın olarak kullanılan “anxiety”, dünya literatüründe de bu şekilde yer almaktadır. Türkçe’de ise kaygı, bunaltı, can sıkıntısı, hoş olmayan bir endişe hali anlamlarına gelmektedir (Yapıcı, 2006, s.13).

Sosyal anksiyete bozukluğu, sosyal ilişki ya da kalabalık önünde bir eylem gerçekleştirmeyi gerektiren durumlarda aşırı anksiyete belirtilerinin ortaya çıkmasıyla karakterize bir ruhsal hastalıktır. Kişi, anksiyete belirtilerini yaşamamak için kaçınma davranışları göstermektedir. Bu sebeple, bu durum kişinin sosyal ilişkilerindeki etkinliğini ve günlük yaşamdaki işlevselliğini önemli ölçüde etkilemektedir (Sayın, 2007, s.3). Bu kişilerde; terleme, titreme, utanıp kızarma, bulantı, çarpıntı, sık idrara gitme gibi anksiyete belirtilerinin görülme sıklığı yüksektir. Bu belirtiler artarak panik atağa kadar gidebilir. Bu durumda kişi, kendisini sosyal izolasyon içine sokarak sosyal ortamlardan kaçma/kaçınma davranışı sergilemektedir (Sungur, 1997, s.7). Kişi, bu endişenin yersiz ve abartılı olduğunun bilincindedir ancak yine de bu belirtilerin ortaya çıkmasına engel olamamaktadır (Ersoy, 2003, s.366).

Bu çalışmada sosyal anksiyete, sosyal kaygı, sosyal fobi terimleri aynı anlamda kullanılmaktadır.

Sosyal kaygı (fobi) ilk olarak 1903 yılında Janet tarafından konuşma, piyano çalma veya yazma sırasında gözlemlenmekten korkan hastaları tanımlamak için

kullanmıştır (Heckelman ve Schneiner, 1995, s.3). 1966 yılında ise Marks ve Gelder tarafından tanımlanmasına rağmen ilk defa DSM-III'te yer almıştır (Dilbaz, 1997, s.18). DSM-IV'te sosyal fobi "tanıdık olmayan insanlar tarafından gözlenmeye maruz kalındığında veya sosyal ortamlarda ya da performans gerektiren durumlarda ortaya çıkan, kişinin aşağılanmasına neden olacak şekilde davranacağından veya anksiyete belirtileri göstereceğinden korktuğu, belirgin ve kalıcı korku" olarak tanımlanmıştır (American Psychiatric Association [APA], 1994, s.416).

2.2.1. Sosyal Anksiyete Bozukluğu Tanı Kriterleri

DSM-V'te yer alan sosyal fobi (sosyal anksiyete bozukluğu) tanı ölçütleri şu şekildedir:

A. "Kişinin, başkalarınınca değerlendirilebilecek olduğu bir ya da birden çok toplumsal durumda belirgin bir korku ya da kaygı duyması. Örnekler arasında toplumsal etkileşimler (örn. Karşılıklı konuşma, tanımadık insanlarla karşılaşma), gözlenme (örn. Yemek yerken ya da içerken) ve başkalarının önünde bir eylemi gerçekleştirme (örn. Bir konuşma yapma) vardır.

B. Kişi, olumsuz olarak değerlendirilebilecek bir şekilde davranmaktan ya da kaygı duyduğuna ilişkin belirtiler göstermekten korkar (küçük düşeceği ya da utanç duyacağı bir biçimde; başkaları tarafından dışlanacağı ya da başkalarının kırılmasına yol açacak bir biçimde).

C. Söz konusu toplumsal durumlar, neredeyse her zaman, korku ya da kaygı doğurur.

D. Söz konusu toplumsal durumlardan kaçınılır ya da yoğun bir korku ya da kaygı ile bunlara katlanılır.

E. Duyulan korku ya da kaygı, söz konusu toplumsal ortamlarda çekinilecek duruma göre ve toplumsal-kültürel bağlamda orantısızdır.

F. Korku, kaygı ya da kaçınma sürekli bir durumdur, altı ay ya da daha uzun sürer.

G. Korku, kaygı ya da kaçınma, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.

H. Korku, kaygı ya da kaçınma bir maddenin (örn. Kötüye kullanılabilen bir madde, bir ilaç) ya da başka bir sağlık durumunun fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.

İ. Korku, kaygı ya da kaçınma, panik bozukluğu, beden algısı bozukluğu ya da otizm açılımı kapsamında bozukluk gibi başka bir ruhsal bozuklukla daha iyi açıklanamaz.

J. Sağlığı ilgilendiren başka bir durum varsa (örn. Parkinson hastalığı, şişmanlık, yanık ya da yaralanmadan kaynaklanan biçimsel bozukluk), korku, kaygı ya da kaçınma bu durumla açıkça ilişkisizdir ya da aşırı düzeydedir.

Yalnızca bir eylem gerçekleştirme sırasında: Duyulan korku, toplum içinde konuşma ya da başka bir eylemi gerçekleştirme ile sınırlı ise.” (American Psychiatric Association [APA], 2013, s.116).

2.2.3. Sosyal Anksiyetenin Etiyolojisi

Sosyal kaygı, sadece bir nedene bağlı olarak ortaya çıkmayan karmaşık bir sosyal durumdur. Kişinin bireysel özellikleri, geçmiş yaşantıları, kaygının olduğu ortam gibi faktörler sosyal kaygının ortaya çıkışında etkili olmuştur (Öztürk, 2014, s.17).

Sosyal fobinin gelişmesinde genetik faktörlerin önemi büyüktür. İkizler, evlat edinilmiş çocuklar ve aileler üzerinde yapılan çalışmalarla sosyal fobinin oluşumunda genetik faktörlerin etkisi incelenmiştir. Bununla birlikte, aile çalışmaları sadece genetik etkiyi değil çevresel faktörlerin de sosyal fobi üzerindeki etkisini göstermektedir (Hudson ve Rapee, 2000, s.106). Genetik faktörlerin sosyal anksiyete üzerindeki etkisini araştıran Fyer ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada sosyal fobisi olan kişilerin akrabalarında sosyal fobi görülme olasılığı %16 iken sosyal fobisi olmayan kişilerin akrabalarında bu oran %5 olarak saptanmıştır (Fyer, 1993, 289).

Literatürde sosyal anksiyeteyi açıklayan yaklaşımlar bulunmaktadır.

2.2.4. Sosyal Anksiyete İle İlgili Modeller

2.2.4.1. Psikodinamik Model

Freud'a göre fobik nevroz, çözülmemiş ödipal çatışmaların bir sonucudur. Ensest içerikli cinsel dürtüler, özünde kastrasyon korkusu olan bir anksiyeteyi ortaya çıkarmaktadır. Ego, bu dürtülerin bilinç düzeyine çıkmasını önlemek için bastırma mekanizmasını devreye sokmaktadır. Bastırma yeteriz kaldığında, yardımcı savunma mekanizması ise yer değiştirmedir. Bu mekanizma sayesinde cinsel çatışma asıl nesnesinden uzaklaşarak, ilgisiz gibi görünen başka bir nesne veya duruma

kaymaktadır. Kaçınma mekanizması ise anksiyeteyi önlemek için kendiliğinden harekete geçmektedir (Sungur, 1997, s.7).

Sosyal fobisi olan kişilerde temel bakıcıyla olan ilişkilerde gelişen iç nesne temsilcileri aşağılayan, alay eden, eleştiren, terk eden nesnelere. Bunun sonucunda gerçekleşen içe atmalar stabilleşmekte ve kişi bunları çevresindeki insanlara yansıtmaktadır. Diğer insanları da bu şekilde algılamaya doğuştan bir eğilim olmasına rağmen belirli bir dereceye kadar olumlu yakın çevre bu eğilimi törpüleyebilmektedir. Fakat bu eğilimi destekleyen davranışlar gösteren yakın çevre, bireyin sosyal fobi geliştirmesine neden olmaktadır. Bakım verenler çocuğun korkularına duyarlı olup bunu telafi ettiklerinde, içe atılanlar daha yumuşak olmakta ve çocuğun tam bir sosyal fobi geliştirmesini engelleyebilmektedir (Türkçepar, 1999, s.249).

2.2.4.2. Bilişsel Model

Bu modele göre sosyal anksiyetenin temelini başka kişiler üzerinde yaratmak istenilen olumlu izlenimin sağlanamayacağı konusundaki güvensizlik oluşturmaktadır. Sosyal fobiklerde, korku duyulan sosyal bir durum ile karşılaşınca doğuştan davranış yatkınlıkları ile önceki deneyimlere ait olumsuz düşüncelerin etkileşimi sonucu mevcut durumla ilgili tehlikede olduğu algısını oluşturacak bir dizi kabullenme oluşmaktadır. Bu tür ortamlara girdiklerinde kabul görmeyecek şekilde davranacakları tehlikesiyle karşı karşıya olduklarına ve bu davranışlarının reddedilme, değer ve sosyal mevki kaybına neden olacağına inanırlar. Sosyal fobik bu tarz bir sosyal durum tehdidi algıladığında “anksiyete programı” refleks olarak aktive olur ve anksiyetenin davranışsal ve somatik belirtileri algılanan tehlikenin kaynağı haline gelir. Olumsuz değerlendirileceklerine ilişkin düşünce ve inançlarına kanıt bulmak için dikkatlerini olumsuz durumlara yoğunlaştırmaları anksiyete durumunu arttırmaktadır (Dilbaz, 1997, s.20).

2.2.4.3. Kendilik Sunumu Modeli

İnsanların diğer insanlar üzerinde arzu edilen bir izlenim bırakma isteği vardır ancak istenilen izlenimi başarılı bir şekilde yaratacaklarından şüphe ettiklerinde, sosyal karşılaşmalardan önce veya sırasında sosyal kaygı yaşamaktadırlar. İnsanlar diğer insanlara iyi bir izlenim yaratacaklarından daha az emin olduklarında sosyal kaygının olasılığı ve yoğunluğu artmaktadır. Diğer insanların gözünde istenilen bir

izlenim yaratıldığında sonuç olarak sevilme, değer görme gibi olumlu tepkiler, istenmeyen bir izlenim yaratıldığında da sevilme, reddedilme gibi olumsuz tepkiler görülmektedir. Kendilik Sunumu Modeli'ne göre bireyin değersizleştirildiği, reddedildiği dört durum bulunmaktadır. Birincisi, bireyin yeterli yetkinliğe sahip olmadığında değersizleşmesidir. İkincisi, dış görünüşü iyi olan insanlar, dış görünüşü iyi olmayan insanlardan daha çok sevilmektedir. Üçüncüsü, insanların kabulüdür. Grup standartlarının aşırı sapan insanlar dışlanmaktadır. Dördüncüsü, insanlar sosyal etkileşimlerinde kibar olmadıklarında reddedilmektedir (Leary ve Jongman-Sereno, 2014).

2.2.4.4. Sosyal Öğrenme Modeli

Sosyal öğrenmede gözlemlenenler ve gözlemleyenler bulunmaktadır. Öğrenme, rol modelleri ya da başka örnekleri gözlemleyerek gerçekleşmektedir. Korku ve ön yargılar özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde gözlemleyerek öğrenilmektedir. Gözlem yoluyla öğrenmeye örnek olarak kalabalıkta oluşan paniğin kısa sürede tüm kalabalığa yayılması söylenebilir. Aynı ortamda başka birisinin mantıklı davranışı ise paniğin yayılmasını engelleyebilir. Bu bağlamda sosyal öğrenme, korkuların artış ve azalışını açıklayabiliyorken inatçı korkuları açıklamakta yetersiz kalmaktadır (Sungur, 1997, s.8).

2.2.5. Ebeveyn Tutumları ve Sosyal Anksiyete İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Akbay ve Gündüz'ün yaptıkları çalışmada ergenlerin ebeveyn algıları ile sosyal anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Mersin'de okuyan 694 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda ebeveynleriyle olumlu ilişkileri olan ergenlerin sosyal anksiyete düzeyleri daha düşük bulunmuştur (Akbay ve Gündüz, 2020).

Uzun'un Üsküdar Üniversitesi öğrencileri üzerinde yürüttüğü araştırmada bireylerin babalarından algıladıkları tutum ile sosyal anksiyete puanları arasında ilişki incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen bireylerin annelerinden algıladıkları tutum ile sosyal anksiyete puanları arasındaki ilişkide anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulguya göre, annelerinden algıladıkları tutum otoriter olan bireylerin sosyal anksiyete düzeyi, annelerinden algıladıkları tutum demokratik olan bireylerin sosyal anksiyete düzeyine göre daha yüksek bulunmuştur (Uzun, 2016, s.73).

Giaouzi ve Giovazolias, yaptıkları çalışmada ebeveyn reddi ile sosyal anksiyete arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yunanistan'da 365 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmanın sonucunda çocukluktaki anne ve babanın reddinin, yetişkinlikteki sosyal anksiyete düzeyleri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Bu etkinin özellikle erkekler için kadınlardan daha büyük olduğu tespit edilmiştir (Giaouzi ve Giovazolias, 2015)

Kaya ve arkadaşları yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının öğrencilerin problem çözme becerilerine, sosyal kaygılarına ve akademik başarılarına etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın evrenini Harran Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının sosyal anksiyete düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda algılanan ebeveyn tutumu demokratik olan öğrencilerin, ebeveynlerini otoriter, koruyucu, ilgisiz ve tutarsız olarak algılayan öğrencilere göre sosyal anksiyete düzeyleri de daha düşük bulunmuştur (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012). Baltacı'nın da Selçuk Üniversitesi'nde yaptığı çalışmada ebeveynlerini demokratik olarak algılayan öğrencilerin, ebeveynlerini ilgisiz, koruyucu ve tutarsız olarak algılayan öğrencilere göre daha az sosyal kaçınma davranışı gösterdikleri saptanmıştır (Baltacı ve Hamarta 2013).

Spokas ve Heimberg (2009), üniversite öğrencilerinde sosyal anksiyete ile aşırı korumacı ebeveynlik arasında ilişki olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırmaya bir üniversitenin psikoloji kursuna kayıtlı 923 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçları, üniversite öğrencilerindeki sosyal anksiyetenin düşük ebeveyn sıcaklığı ve aşırı ebeveyn korumasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Spokas ve Heimberg, 2009).

Maria'nın 1999 yılında sosyal kaygılı ve normal çocukların çocuk-aile ilişkisindeki farklılıkları incelemek için yaptığı gözleme dayalı çalışmasında örnekleme, sosyal kaygısı olan 15 ve sosyal kaygısı olmayan 15 çocuk ve bu çocukların anne babaları oluşturmaktadır. Çalışmada çocuklar önce anneleri sonra babaları sonrasında da hem anneleri hem babaları ile birlikte puzzle yaparken video yöntemiyle kayıt altına alınmışlardır. Oyun sırasında ebeveynlerin kullandıkları sözel ifadeler, emredici, açıklayıcı, olumlu ve olumsuz geribildirim şeklinde kodlanmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre, çocuklarının sosyal kaygı düzeyi yüksek olan ebeveynlerin, çocuklarının sosyal kaygı düzeyi yüksek olmayan ebeveynlere göre

olumlu geribildirimi daha az ve olumsuz geribildirimi daha fazla verdikleri saptanmıştır (Erkan, 2002, s.46).

2.3. İNTERNET BAĞIMLILIĞI

İnternet, tüm dünyada günlük yaşamın önemli bir parçası olan heyecan verici bir ortamdır. Başlangıçta bilgiyi arama, araştırma, kişilerarası iletişim ve ticari işlemleri kolaylaştırmak için tasarlansa da, bazı internet kullanıcıları için direnmenin zor olduğu ve yaşamlarının merkezinde bulunan bir ortam haline gelmektedir. İnternet ve çevrimiçi kullanımın önemli ölçüde artmasıyla internet bağımlılığı toplumda daha yaygın hale gelmektedir (Nalwa ve Anand, 2003, 653). İnternet ile; mail göndermek, eğitim kurumları ve kütüphaneler gibi uzak sistemlere erişim imkanı sağlamak, bilgi transferleri gerçekleştirmek, herhangi bir konu ile ilgili araştırma yapmak, kültür ve sanat programlarını takip edebilmek, kitap ve gazete okuyabilmek mümkün olmaktadır. Ancak internetin bu olumlu yanlarına rağmen içerisinde kişisel ve toplumsal anlamda belirgin tehditleri de barındırmaktadır. Amaçsız ve bilinçsiz kullanımdan doğan bağımlılık da bu tehditlerin başında gelmektedir (Bölükbaş, 2003, s.81).

Bağımlılık kavram olarak ifade edildiğinde akla alkol, esrar, kokain, eroin gibi madde bağımlılıkları gelse de kumar, seks, alışveriş, televizyon izleme, bilgisayar oyunu oynama gibi maddeye bağlı olmayan davranışsal bağımlılıklar da bulunmaktadır. Davranışsal bağımlılıklar da alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılıklarla aynı belirtileri göstermektedir (Ögel, 2014, s.105).

İnternet bağımlılığını tanımlamak için çeşitli terimler kullanılmıştır. “İnternet bağımlılığı”, “patolojik internet kullanımı”, “aşırı internet kullanımı” ve “uygun olmayan internet kullanımı” terimleri literatürde birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte, aşırı internet kullanımının bireyler üzerindeki etkisini tanımlamaktadır (Arısoy, 2009, s.57). İnternet bağımlılığı genel olarak, internet kullanımıyla ilgili yoğun bir meşguliyet, çevrimiçi olarak aşırı zaman harcama, internette geçirilen zamanı yönetmede zorluk yaşama, internet dışındaki dünyanın sıkıcı olduğunu hissetme, internetteyken rahatsız edildiğinde sinirlenme, gerçek hayattaki insanlarla sosyal etkileşimi azaltma şeklinde ifade edilmektedir (Yellowlees ve Marks, 2007, s.1448).

“İnternet bağımlılığı” terimi ilk kez Dr. Ivan Goldberg tarafından patolojik internet kullanımını nitelendirmek için önerilmiştir (Nalwa ve Anand, 2003, s.653). Young ise DSM-IV’te patolojik olarak internet kullanımına en yakın bozukluğun dürtü kontrol bozuklukları başlığı altındaki patolojik kumar oynama olduğuna karar vermiştir. Bununla birlikte, patolojik kumar oynama kriterlerini temel alarak 8 maddelik tanı ölçütü geliştirmiştir (Young, 1998, s.238). DSM’de bağımlılık kriterleri yalnızca kimyasal maddeler için belirlenmiştir ve bu kriterler davranışsal bağımlılıkları içermediği için internet bağımlılığı DSM’de henüz bir hastalık olarak tanımlanmamaktadır (Ögel, 2014, s.105).

Makul sürede, zihinsel ya da davranışsal problemler yaşamadan internet kullanımına sağlıklı internet kullanımı denilmektedir. Sağlıklı internet kullanıcıları gerçek ve sanal yaşamı birbirlerinden ayırt edebilmektedir. 2002 yılında yapılmış bir çalışmaya göre sağlıklı internet kullanımı, çocukların deneyimlerini aktarma, hız kontrolleri sağlama ve birçok bilişsel işlevlerde beceri geliştirmelerine yardımcı olurken, kontrolsüz internet kullanımı çocukların bedensel, sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Bıyıklı, 2019, s.8). Cao ve arkadaşları yaptıkları bir çalışmada sağlıklı internet kullanan ergenler ile problemlili internet kullanan ergenleri karşılaştırmış ve problemlili internet kullanan ergenlerin fiziksel enerji eksikliği, fizyolojik işlev bozuklukları, zayıf bağışıklık sistemi, duygusal, davranışsal ve sosyal uyum problemleri gibi psikosomatik semptomlar gösterdiklerini saptamışlardır (Cao, Sun, Wan, Hao ve Tao, 2011, s.805).

Young, internet bağımlılığını 5 alt tipe ayırmıştır. Bunlar; sanal seks bağımlılığı, sanal ilişki bağımlılığı, internet kompülsiyonları, aşırı bilgi yükleme ve bilgisayar bağımlılığıdır. Sanal seks bağımlılığı; müstehcen veya yasa dışı görüntüleri izleme ve indirme gibi sapkın, aldatıcı, suç eylemlerini kapsamaktadır. Anonimlik de bu eylemleri gerçekleştirmeye teşvik etmektedir. Sanal ilişki bağımlılığı; utangaç bireylerin, anonim ya da değil, sosyal olarak kendilerini güvende hissettikleri bir ortamda başkalarıyla iletişim kurmalarını kapsamaktadır. İnternet kompülsiyonları; takıntılı bir şekilde çevrimiçi kumar oynama, alışveriş ve ticaret yapmayı içermektedir. Aşırı bilgi yükleme; bilginin araştırılması, toplanması için internette aşırı zaman harcanmasıdır. Bilgisayar bağımlılığı; takıntılı şekilde bilgisayar oyunlarının oynanmasıdır (Young, 1999, s.477).

İnternet bağımlılığının tanımlanması ve açıklanması ile ilgili çalışmalar üç faktör üzerine odaklanmaktadır. Bunlar; kişisel, sosyal ve internet ile ilgili faktörlerdir. İlk olarak, düşük öz yeterlilik, içe dönüklük, dürtüsel davranışlar ve iletişim becerilerinin eksikliği gibi kişisel faktörler, kişileri internet bağımlılığına daha yatkın hale getirmektedir. İkincisi, zayıf aile desteği gibi sosyal faktörler internet bağımlılığına yol açabilmektedir. Üçüncü olarak, daha uzun süre internet kullanımı, daha kolay internet erişimi ve üstün internet becerileri gibi faktörler bağımlılığa yol açmaktadır (Kim ve Kim, 2002, s.4).

2.3.1. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

2.3.1.1. Young Tanı Kriterleri

Young'un oluşturduğu 8 maddelik tanı ölçütünün 5 ya da daha fazlasına evet cevabını verenler bağımlı olarak sınıflandırılmıştır. Young'un tanı kriterleri şu şekildedir:

1. İnternete dair aşırı zihinsel uğraş,
2. Keyif almak için giderek daha fazla internet kullanma gereksinimi duyma,
3. İnternet kullanımını kontrol etmek, azaltmak veya durdurmak için defalarca başarısız girişimlerde bulunma,
4. İnternet kullanımını kesmeye veya durdurmaya çalışırken huzursuz, karamsar, depresif veya sinirli hissetme,
5. Başlangıçta amaçlanandan daha uzun süre internette kalma,
6. Aşırı internet kullanımından dolayı çevreyle sorunların yaşanması veya iş, eğitim, kariyer fırsatını tehlikeye atma,
7. İnternette kalma süresi ile ilgili başkalarına (aile, terapist vb.) yalan söyleme,
8. İnterneti problemlerden kaçmanın veya olumsuz duyguları (örn. Çaresizlik, suçluluk, kaygı, depresyon) rahatlatmanın bir yolu olarak kullanma (Young, 1998, s.238).

2.3.1.2. Griffiths'in Tanı Kriterleri

Griffiths'e göre bağımlılığın tanı kriterleri şunlardır:

Dikkat çekme (Salience): Bu durum, belirli bir eylem, kişinin hayatındaki en önemli şey haline geldiğinde ortaya çıkmaktadır. Kişinin düşüncelerine, duygularına

ve davranışlarına hakim olmaktadır. Örneğin, internet kullanıcıları o an internette olmasalar bile bir dahaki internet kullanacakları zamanı düşünmektedirler.

Ruh hali değişimi (Mood Modification): Bu durum, belirli bir faaliyete katılmanın sonucunda kişilerin edindikleri öznel tecrübelerini ifade etmekte ve bir baş etme stratejisi olarak görülmektedir. Örneğin, kişinin internete bağlanmasıyla kişide canlanmanın oluşması.

Tolerans (Tolerance): Bu durum, önceki tecrübelerine benzer bir etki elde etmek için, eylemin miktarının artırılması süreci olarak ifade edilmektedir. Örneğin, bir internet kullanıcısının başlangıçta daha kısa sürece yaşadığı ruh hali değişimi için internette harcadığı süreyi kademeli olarak artırması.

Yoksunluk (Withdrawal Symptoms): Bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde hoş olmayan duygular ya da fiziksel etkilerin ortaya çıkmasıdır. Örneğin, bir internet kullanıcısı, internete erişimi engellendiğinde titreme, huysuzluk ve sinirlilik hali yaşayabilir.

Çatışma (Conflict): Bağımlı kişiler ile etrafındakiler arasındaki iş, sosyal hayat, hobi ve ilgi alanlarındaki çatışmaları ya da kişinin kendi içsel çatışmalarını ifade etmektedir.

Nüks etme (Relapse): Bu durum, belirli bir eylemin daha önceki haliyle tekrardan oluşması ve bağımlılığın en aşırı düzeyine yıllarca süren yoksunluk veya kontrolden sonra tekrar kazanılmasıdır (Griffiths, 1999, s.246).

2.3.1.3. Goldberg'in Tanı Kriterleri

12 aylık bir dönemde aşağıdaki semptomlardan 3 ya da daha fazlasının görülmesi Goldberg'in internet bağımlılığı tanı kriterleridir. Bu kriterler şu şekildedir:

1. Aşağıdakilerden biri ile ifade edilen tolerans gelişimi.
  - a) İstenilen keyfe ulaşabilmek için internette geçirilen sürenin artması
  - b) Sürekli aynı sürede internet kullanımının keyif vermemeye başlaması
2. Aşağıda açıklanan şekilde yoksunluk gelişmesi.
  - a) Psikomotor ajitasyon
  - b) Bunaltı hissi
  - c) İnternette olanlar ile ilgili takıntılı düşünceler

- d) İnternet ile ilgili fantezi ve hayaller kurmak
- e) İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapmak
- f) Problemlili durumlardan kurtulmak için internete girmek
3. İnternette geçirilen sürenin planlanandan uzun sürmesi.
4. İnternet kullanımını bırakmak ya da kontrol altına almak için işe yaramayan denemelerin olması.
5. İnternetteki aktivitelere çok fazla vakit ayırmak.
6. İnternet kullanımı sebebiyle önemli mesleki, toplumsal ve boş vakitleri değerlendirme etkinlikleri bırakmak ya da azaltmak.
7. İnternet kullanımından kaynaklı uykusuzluk, evlilik ve iş problemleri gibi sorunlara rağmen interneti kullanmaya devam etmek (Doğrusever, 2020, s.18).

2.3.1.4. Suler'in Tanı Kriterleri

Suler, internet bağımlılığının sağlıklı ve sağlıksız niteliklerini 8 kriterle ayırt etmeye çalışmıştır. Bunlar:

1. İnternetteki etkinlik tarafından ele alınan ihtiyaçların sayısı ve türü: İhtiyaçlar fizyolojik, kişisel, kişilerarası ve manevi olabilmektedir. Karşılanmaya çalışılan ihtiyaç sayısı arttıkça internetin kişi üzerindeki etkisi de artmaktadır.

2. Temelde yatan yoksunluk derecesi: Alttan yatan bir ihtiyaç ne kadar engellenirse, reddedilirse veya ihmal edilirse, kişinin ihtiyaçlarını karşılamak için başka yollar arama yatkınlığı da artmaktadır. İnternet ise kolay erişilebilen bir ortam olduğundan bu ihtiyaçlar için tercih edilmektedir.

3. İnternet aktivitesinin türü: Farklı internet aktiviteleri, farklı ihtiyaçları nasıl etkilediklerine göre büyük ölçüde değişmektedir. Birçok niteliğe sahip olan internet ortamı daha geniş bir ihtiyaç yelpazesine hitap ettiği için daha çekici olmaktadır.

4. İnternetin kişinin işlevsellik düzeyine etkisi: İnternet kullanımından dolayı kişinin sağlık, iş performansı, arkadaş ve aile ilişkilerindeki kesintilerin ne ölçüde olduğu patolojinin ciddiyetini göstermektedir.

5. Öznel sıkıntı duyguları: Artan depresyon, hayal kırıklığı, yabancılaşma, suçluluk ve öfke duyguları, patolojik internet kullanımının uyarıcı işaretleri olabilmektedir.

6. İhtiyaçlar hakkında bilinç düzeyindeki farkındalık: İnternet ortamında bastırılmış ihtiyaç ve istekleri harekete geçirmek katartik bir faaliyettir ve

karşılanmamış ihtiyaç doyurulmadığı sürece sonsuza kadar tekrarlanmak zorundadır. Bu ihtiyaçları bilinç düzeyinde anlamak ve internetle yoğun meşguliyeti kabul etmek iyileşmeye doğru bir adım olmaktadır.

7. Deneyim ve katılım aşaması: Yeni kullanıcılar, internetin sunduğu büyüleyici fırsatlara kapılabilmektedir. İnternet kullanıcıları deneyim kazandıkça internetteki etkinliklerin gerçek ihtiyaçlarını karşılamadığının farkına varmaktadır.

8. Gerçek yaşam ile siber yaşamın dengesi ve entegrasyonu: İdeal koşullar altında, internetteki etkinlikler ile gerçek hayattaki ilişki ve etkinlikler birbirleriyle entegre olmalıdır. Patolojik internet kullanımı, çoğu kez gerçek hayattan izole edilmiş online bir yaşamla sonuçlanmaktadır (Suler, 1999, s.386).

2.3.2. İnternet Bağımlılığı ve Ebeveyn Tutumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

İnternet bağımlısı ergenlerin ebeveynlerinin çocuk yetiştirme uygulamaları düşük duygusal sıcaklık, yüksek cezalandırma ve reddetme şeklinde olmaktadır. Bu nedenle, otoriter ve ihmalkar ailelerin internet bağımlılığını artırma olasılığı daha yüksektir. Cezalandırıcı olmaktan ziyade destekletici ve açıklayıcı olan ebeveynler ise çocuklarının ihtiyaçlarına daha açık ve duyarlı oldukları için onları internet bağımlılığı gibi zorlayıcı davranışlardan korumaları daha muhtemel olacaktır (Xiuqin, Humimin, Mengchen, Jinan, Ying ve Ran, 2010, s.404).

Karaer ve Akdemir, internet bağımlılığı tanısı almış ergenlerde görülen ebeveyn tutumlarını incelemiştir. Araştırmaya Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Psikiyatri Polikliniği'ne başvuran 176 ergenden internet bağımlılığı tanısı alan 40 ergen dahil edilmiştir. Araştırma sonuçları, internet bağımlısı ergenlerin ebeveynlerinin düşük kabul ve düşük denetime sahip ebeveynler olduğunu göstermektedir. Ek olarak, internet bağımlısı olan ergenlerde ebeveynlerinin duygusal erişebilirliğine ilişkin algıları da daha düşük bulunmuştur. İnternet bağımlısı ergenlerin ebeveynlerini duygusal açıdan uzak, reddedici, aşırı müdahaleci, cezalandırıcı ve bakım vermede, denetlemede zayıf olarak algıladıkları bulunmuştur (Karaer ve Akdemir, 2019).

Altıntaş ve Öztapak 376 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, problemleri internet kullanımı ile demokratik ebeveyn tutumu arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Demokratik tutum düzeyi arttıkça problemleri internet kullanımı

azalmaktadır. Problemlı internet kullanımı ile koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumu arasında ise orta düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Koruyucu ve otoriter tutum problemlı internet kullanımını artırmaktadır (Altıntaş ve Öztabak, 2016).

Yao ve arkadaşları, ebeveyn davranışları ve benlik saygısının üniversite öğrencilerindeki internet bağımlılığı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çin'in farklı şehirlerinden 2095 üniversite öğrencisinin katılım sağladığı araştırmanın sonucunda, annelerin ve babaların davranışlarının, çocuklarının internete bağımlı olma olasılığı üzerinde farklı etkilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babanın reddi, kadınlar üzerinde erkeklerden daha güçlü bir etki oluştururken babanın aşırı koruyucu olması da erkekleri daha fazla etkilemektedir. Annenin reddi ise sadece erkekleri etkilemektedir. Buna ek olarak, ebeveynlerin duygusal sıcaklığının internet bağımlılığı üzerindeki etkisi kısmen benlik saygısını da etkilemektedir. Böylece her iki ebeveynin de duygusal desteği çocuklarının benlik saygısını artıracak ve bu da internet bağımlısı olma riskini azaltacaktır (Yao, He, K. ve Pang, 2014).

2.3.3. İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Anksiyete İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Akboğa ve Gürkan, gençlerde internet bağımlılığı ile sosyal kaygı bozukluğu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini Balıkesir ve çevre illerindeki 426 lise ve üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucuna göre, bireylerde sosyal kaygı ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. İnternet bağımlılığı ve sosyal anksiyete birbirleriyle paralel olarak artmakta ve azalmaktadır (Akboğa ve Gürkan, 2019).

Kılıç ve Durat, yaptıkları bir çalışmada üniversite öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ile sosyal fobinin ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya Yalova Üniversitesi'nde okuyan 510 öğrenci katılmıştır. Çalışma sonucuna göre, problemlı internet kullanıcılarının sosyal fobi ve genel psikolojik belirtilerde artış yaşadıkları ve problemlı internet kullanımı davranışları arttıkça sosyal fobilerinde de artış olduğunu tespit etmişlerdir (Kılıç ve Durat, 2017).

DeRushia, bir çalışmasında, üniversite öğrencilerinde internet kullanımının depresyon, sosyal kaygı ve sosyal katılım üzerindeki etkisini araştırmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin Pennsylvania eyaletinde bir üniversitede gerçekleştirilen bu çalışmaya 99 öğrenci katılım göstermiştir. Araştırma sonucunda, internette geçirilen zaman veya çevrimiçi yapılan etkinlikler ile sosyal kaygı arasında anlamlı bir ilişki

bulunmamıştır. Bununla birlikte, internette geçirilen zaman sosyal kaygı düzeylerini etkilemese de, katılımcılar çevrimiçi ilişkilerinden yüz yüze ilişkilerinde daha yüksek sosyal kaygı yaşadıklarını bildirmişlerdir (DeRushia, 2010).

Maddell ve Muncer, genel internet kullanım seviyesinin sosyal anksiyete ile ilişkisi ve sosyal anksiyete düzeyi ile internetin iletişim amaçlı kullanımı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmanın hipotezi sosyal anksiyete ile genel internet kullanım seviyesi arasında pozitif bir ilişki olacağı yönündedir. Bunun nedeni, sosyal anksiyetesi olan bireylerin gözlemlenme korkularının, onları incelenmeden sosyalleşmelerine imkan sağlayan interneti kullanmaya teşvik etmesidir. Araştırmaya İngiltere'deki 362 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda, yüksek sosyal anksiyete puanı alan bireyler ile daha düşük sosyal anksiyete puanı alan bireylerin internette geçirdikleri zamanda önemli bir farklılık bulunmadığını ancak sosyal anksiyetesi olan bireylerin sosyal anksiyetesi olmayanlara göre interneti sohbet siteleri için daha sık kullandıklarını belirtmişlerdir (Maddell ve Muncer, 2006).

Harman ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada 11-16 yaş aralığındaki çocuklarda yanlış internet kullanımı ile sosyal beceri, benlik saygısı, sosyal anksiyete ve saldırganlık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma bulgularına göre, internette harcadığı zaman fazla olan çocuklar düşük benlik saygısı ve sosyal becerilere sahipken daha yüksek sosyal anksiyete ve saldırganlığa sahip olmaktadır (Harman, Cochran, Hansen ve Lindey, 2005).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışmanın modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini istatistiksel testler kullanarak inceleyen ilişkiisel tarama modelidir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmaya İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde lisans düzeyindeki kota örnekleme yöntemiyle belirlenmiş İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören, rastlantısal olarak seçilmiş olan 504 öğrenci katılmıştır.

Outlier (aykırı değer) analizi ile uç değerlerde bulunan 22 katılımcı araştırma dışı tutulmuş ve örneklem sayısı 482 olmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan, ankete katılanların kişisel bilgilerini içeren formdur. Formda bireylerin cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf, ebeveyn bilgileri ve gelir düzeyleri yer almaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçların ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.2. Anne-Baba Tutum Ölçeği

Araştırmada, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarını belirlemek için Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından revize edilen Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin 3 alt boyutu vardır. Bunlar; Demokratik ana-baba tutumu, koruyucu ana-baba tutumu ve otoriter ana-baba tutumudur. Ölçek 40 maddeden oluşmuş olup 5'li likert tipinde derecelendirilmiştir. Bunlar; Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5) şeklindedir (Aktaş, 2011, s.40).

Anne-Baba Tutum Ölçeği alt boyutlarının maddeleri ise şu şekildedir;

Demokratik ana-baba tutumu: 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39.

Koruyucu ana-baba tutumu: 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34.

Otoriter ana-baba tutumu: 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38, 40 (Oğuz, 2016, s.23).

3.3.3. Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği

Araştırmada kullanılan Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği, sosyal etkileşim ve performans gerektiren durumlarda kaygının ve kaçınmanın düzeyini belirlemek için oluşturulmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ise Soykan vd. gerçekleştirmiştir. Ölçek, 24 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca kaygı ve kaçınma olmak üzere iki alt başlıkta değerlendirilmektedir. Kişinin her bölümdeki maddelerden aldığı puanlar toplanarak ayrı ayrı alt ölçek puanları elde edilmektedir (Soykan, Özgüven ve Gençöz, 2003).

3.3.4. Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu

Young (1998) tarafından geliştirilen ve Pawlikowski ve arkadaşları (2013) tarafından kısa forma dönüştürülen Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu (YİBT-KF), 12 maddeden oluşmakta olup 4'lü likert tipinde derecelendirilmiştir. Bunlar; Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Sıklıkla (4), Her zaman (5) şeklindedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. İnternet bağımlılığı düzeyini ise ölçekten alınan yüksek puanlar göstermektedir (Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan, 2016, s.71).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 21.0 İstatistik paket programı kullanılmıştır. Sosyodemografik sorulardan anne-babanın evlilik durumu, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyine verilen cevaplarda kayıp veriler analize dahil edilmemiştir.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında bağımsız örnekler t testi; ikiden fazla grup durumunda, parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında tek yönlü anova testi kullanılmıştır.

Ölçekler arası karşılaştırmada analizinde pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene etkisini inceleme için lineer regresyon analizi kullanılmıştır.

Sonuçlar %95 güven aralığında ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, temel amacı üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumu ve sosyal anksiyete ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi olan araştırmanın toplanan verilerinin normallik, betimsel ve istatistiksel analizlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Normallik analizi

		Skewness		Kurtosis	
		İstatistik	Std. Hata	İstatistik	Std. Hata
Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	Demokratik Ebeveyn Tutumu	-,563	,111	-,285	,222
	Otoriter Ebeveyn Tutumu	,770	,111	,066	,222
	Koruyucu Ebeveyn Tutumu	,490	,111	-,243	,222
Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği	Sosyal Kaygı	,532	,111	-,175	,222
	Sosyal Kaçınma	,553	,111	-,349	,222
Young İnternet Bağımlılığı Testi- Kısa Formu (YİBT-KF)		,322	,111	,224	,222

Normallik analizi sonucunda skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri tüm ölçeklerde -1 ile +1 arasındadır. Bu sonuçlar, ölçeklerin normal dağıldığını göstermektedir (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2006).

Tablo 2. Katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımı

		Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	277	57,5
	Erkek	205	42,5
Yaş	18	14	2,9
	19	99	20,5
	20	125	25,9

	21	84	17,4
	22	59	12,2
	23	59	12,2
	24	22	4,6
	25	10	2,1
	26	4	0,8
	28	4	0,8
	30	1	0,2
	33	1	0,2
Fakülte	İktisadi, idari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	187	38,8
	Güzel Sanatlar Fakültesi	138	28,6
	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	157	32,6
Sınıf	1. sınıf	87	18,0
	2. sınıf	181	37,6
	3. sınıf	99	20,5
	4. sınıf	115	23,9
Psikiyatrik hastalık tanısı	Evet	49	10,2
	Hayır	433	89,8
Psikiyatrik ilaç kullanımı	Evet	19	3,9
	Hayır	463	96,1
Anne-baba yaşam durumu	İkisi de hayatta	457	94,8
	Annem hayatta	21	4,4
	Babam hayatta	3	0,6
	İkisi de hayatta değil	1	0,2
Anne-baba evlilik durumu	Evli	424	88,0
	Boşanmış	42	8,7
	Evli ama ayrı yaşıyorlar	5	1,0
Annenin eğitim durumu	Okuryazar değil	22	4,6
	İlkokul	162	33,6
	Ortaokul	84	17,4
	Lise	136	28,2
	Üniversite	70	14,5
	Yüksek lisans ve üzeri	6	1,2
Babanın eğitim durumu	Okuryazar değil	3	0,6
	İlkokul	111	23,0
	Ortaokul	96	19,9
	Lise	161	33,4
	Üniversite	99	20,5
	Yüksek lisans ve üzeri	10	2,1
Ailenin gelir düzeyi	2324 TL ve altı	37	7,7
	2325 TL – 3999 TL	126	26,1

	4000 TL – 5999 TL	130	27,0
	6000 TL ve üzeri	189	39,2

Katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımı incelendiğinde;

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların %57,5'inin kadın,%42,5'inin erkek olduğu,

Yaş değişkenine göre katılımcıların %2,9'unun 18, %20,5'inin 19, %25,9'unun 20, %17,4'ünün 21, %12,2'sinin 22, %12,2'sinin 23, %4,6'sının 24, %2,1'inin 25, %0,8'inin 26, %0,8'inin 28, %0,2'sinin 30, %0,2'sinin 33 yaşında olduğu,

Fakülte değişkenine göre katılımcıların %38,8'inin İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, %28,6'sının Güzel Sanatlar Fakültesi, %32,6'sının Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi öğrencisi olduğu,

Sınıf değişkenine göre katılımcıların %18'inin 1. sınıf, %37,6'sının 2. sınıf, %20,5'inin 3. sınıf, 23,9'unun 4. sınıf öğrencisi olduğu,

Psikiyatrik hastalık tanısı değişkenine göre katılımcıların %10,2'sinin psikiyatrik hastalık tanısı aldığı, %89,8'inin psikiyatrik hastalık tanısı almamış olduğu,

Psikiyatrik ilaç kullanımı değişkenine göre katılımcıların %3,9'unun psikiyatrik ilaç kullandığı, %96,1'inin psikiyatrik ilaç kullanmamış olduğu,

Anne ve babanın yaşam durumu değişkenine göre katılımcıların %94,8'sinin hem anne hem de babasının hayatta olduğu, %4,4'ünün sadece annesinin hayatta olduğu, %0,6'sının sadece babasının hayatta olduğu, %0,2'sinin hem annesinin hem de babasının hayatta olmadığı,

Anne ve babanın evlilik durumu değişkenine göre katılımcıların anne ve babalarının %88'inin evli, %8,7'sinin boşanmış, %1'inin evli ama ayrı yaşadığı, %2,3'ünün ise cevap belirtmediği,

Annenin eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların annelerinin %4,6'sının okuryazar olmadığı, %33,6'sının ilkokul mezunu, %17,4'ünün ortaokul mezunu, %28,2'sinin lise mezunu, %14,5'inin üniversite mezunu, %1,2'sinin yüksek lisans mezunu ve üzerinde olduğu, %0,4'ünün cevap belirtmediği,

Babanın eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların babalarının %0,6'sının okuryazar olmadığı, %23'ünün ilkokul mezunu, %19,9'unun ortaokul mezunu,

%33,4'ünün lise mezunu, %20,5'inin üniversite mezunu, %2,1'inin yüksek lisans mezunu ve üzerinde olduğu, %0,4'ünün cevap belirtmediği,

Ailenin gelir düzeyi değişkenine göre katılımcıların %7,7'sinin ailesinin gelir düzeyinin 2324 TL ve altında olduğu, %26,1'inin 2325 TL-3999 TL arasında olduğu, %27'sinin 4000 TL-5999 TL arasında olduğu, %39,2'sinin 6000 TL ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar ve standart sapma değerine göre anne-baba tutumları düzeyleri, sosyal kaygı ve sosyal kaçınma düzeyleri ve internet bağımlılığı düzeyleri

		N	Madde Sayısı	Minimum Puan	Maksimum Puan	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	Demokratik Ebeveyn Tutumu	482	15	20	75	56,48	11,89
	Koruyucu Ebeveyn Tutumu	482	15	15	66	35,12	9,85
	Otoriter Ebeveyn Tutumu	482	10	10	45	21,43	6,96
Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği	Sosyal Kaygı	482	24	24	76	44,76	11,47
	Sosyal Kaçınma	482	24	24	81	44,15	12,70
Young İnternet Bağımlılığı Testi- Kısa Formu (YİBT-KF)		482	12	12	53	29,77	7,87

Katılımcıların Anne-Baba Tutum Ölçeği'nden (ABTÖ) aldıkları puanlar incelendiğinde; demokratik ebeveyn tutumu alt ölçeğinden aldıkları minimum puan 20 ve maksimum puan 75 iken ortalama puanın 56,48 olduğu, koruyucu ebeveyn tutumu alt ölçeğinden aldıkları minimum puan 15 ve maksimum puan 66 iken ortalama puanın 35,12 olduğu, otoriter ebeveyn tutumu alt ölçeğinden aldıkları minimum puan 10 ve maksimum puan 45 iken ortalama puanın 21,43 olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği'nden aldıkları puanlar incelendiğinde; sosyal kaygı alt ölçeğinden aldıkları minimum puan 24 ve maksimum puan 76 iken ortalama puanın 44,76 olduğu, sosyal kaçınma alt ölçek puanının ise minimum 24 ve maksimum 81 iken ortalama puanının 44,15 olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu'ndan (YİBT-KF) aldıkları puanlar incelendiğinde; aldıkları minimum puan 12 ve maksimum puan 53 iken ortalama puanın 29,77 olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların ABTÖ, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının cinsiyet değişkenine göre t testi ile karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	t	Sig.
Demokratik Ebeveyn Tutumu	Kadın	277	56,94	12,61	0,984	0,325
	Erkek	205	55,86	10,84		
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Kadın	277	34,78	10,32	-0,878	0,381
	Erkek	205	35,58	9,19		
Otoriter Ebeveyn Tutumu	Kadın	277	21,18	7,33	-0,924	0,356
	Erkek	205	21,78	6,41		
Sosyal Kaygı	Kadın	277	46,35	11,72	3,582	0,000
	Erkek	205	42,61	10,78		
Sosyal Kaçınma	Kadın	207	45,26	13,12	2,242	0,025
	Erkek	205	42,65	11,98		
YİBT-KF	Kadın	277	29,77	7,95	0,001	0,999
	Erkek	205	29,77	7,79		

Katılımcıların ABTÖ, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF ölçeklerinden aldıkları puanlar cinsiyete göre t testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin demokratik ebeveyn tutumu alt ölçek puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($0,32 > 0,05$). Koruyucu ebeveyn tutumu alt ölçek puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($0,38 > 0,05$). Otoriter ebeveyn tutumu alt ölçek puanının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($0,35 > 0,05$).

Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği'nin sosyal kaygı alt ölçek puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($0,00 < 0,05$). Sosyal kaçınma alt ölçek puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($0,02 < 0,05$).

YİBT-KF ölçek puanının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($0,99 > 0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların ABTÖ, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının psikiyatrik tanı alma durumlarına göre t testi ile karşılaştırılması

	Psikiyatrik hastalık tanısı	N	Ortalama	Standart sapma	t	Sig.
Demokratik Ebeveyn Tutumu	Evet	49	54,04	12,15	-1,518	0,130
	Hayır	433	56,75	11,84		
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Evet	49	34,48	12,12	-0,474	0,636
	Hayır	433	35,19	9,57		
Otoriter Ebeveyn Tutumu	Evet	49	21,57	7,42	0,139	0,889
	Hayır	433	21,42	6,91		
Sosyal Kaygı	Evet	49	47,87	13,44	2,011	0,045
	Hayır	433	44,41	11,18		
Sosyal Kaçınma	Evet	49	47,81	14,44	2,136	0,033
	Hayır	433	43,74	12,44		
YİBT-KF	Evet	49	32,44	9,55	2,520	0,012
	Hayır	433	29,47	7,62		

Katılımcıların ABTÖ, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF ölçeklerinden aldıkları puanlar psikiyatrik hastalık tanısı alıp almama durumuna göre t testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin demokratik ebeveyn tutumu alt ölçek puanının psikiyatrik hastalık tanısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($0,13 > 0,05$). Koruyucu ebeveyn tutumu alt ölçek puanının psikiyatrik hastalık tanısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($0,63 > 0,05$). Otoriter ebeveyn tutumu alt ölçek puanının psikiyatrik hastalık tanısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. ($0,88 > 0,05$).

Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği'nin sosyal kaygı alt ölçek puanı psikiyatrik hastalık tanısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($0,04 < 0,05$). Sosyal

kaçınma alt ölçek puanı psikiyatrik hastalık tanısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($0,03 < 0,05$).

YİBT-KF ölçek puanı psikiyatrik hastalık tanısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($0,01 < 0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların ABTÖ alt ölçek puanlarının anne-baba yaşamına göre anova testi ile karşılaştırılması

	Anne-babanın yaşamı	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
Demokratik Ebeveyn Tutumu	İkisi de sağ	457	56,45	11,96	0,714	0,544
	Annem sağ	21	58,42	10,90		
	Babam sağ	3	49,00	6,00		
	İkisi de sağ değil	1	49,00	.		
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	İkisi de sağ	457	35,25	9,91	1,026	0,381
	Annem sağ	21	32,42	8,62		
	Babam sağ	3	30,66	7,50		
	İkisi de sağ değil	1	44,00	.		
Otoriter Ebeveyn Tutumu	İkisi de sağ	457	21,61	7,00	2,395	0,068
	Annem sağ	21	17,52	4,84		
	Babam sağ	3	20,66	7,23		
	İkisi de sağ değil	1	24,00	.		

Katılımcıların ABTÖ alt ölçekleri olan demokratik ebeveyn tutumu ($0,54 > 0,05$), koruyucu ebeveyn tutumu ($0,38 > 0,05$) ve otoriter ebeveyn tutumundan ($0,06 > 0,05$) aldıkları puanlar anne-babanın yaşam durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİB-KF puanlarının anne-baba yaşamına göre anova testi ile karşılaştırılması

	Anne-babanın yaşamı	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
Sosyal Kaygı	İkisi de sağ	457	44,54	11,30	2,799	0,040
	Annem sağ	21	50,95	14,03		
	Babam sağ	3	37,66	3,05		
	İkisi de sağ değil	1	34,00	.		

Sosyal Kaçınma	İkisi de sağ	457	43,95	12,49	2,985	0,031
	Annem sağ	21	50,57	15,74		
	Babam sağ	3	35,00	3,60		
	İkisi de sağ değil	1	27,00	.		
YİBT-KF	İkisi de sağ	457	29,77	7,93	0,065	0,978
	Annem sağ	21	30,00	7,18		
	Babam sağ	3	28,33	6,65		
	İkisi de sağ değil	1	32,00	.		

Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt ölçekleri olan sosyal kaygı ve sosyal kaçınma ölçekleri ve YİBT-KF puanları anne-baba yaşam durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırılmıştır.

Analiz sonucunda sosyal kaygı puanı ($0,04 < 0,05$) ve sosyal kaçınma puanı ($0,03 < 0,05$) anne-baba yaşam durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ortaya çıkan farklılıkların hangi alt gruplarla ilişkili olduğunu belirlemek için yapılmış olan post hoc testi sonucunda ise değişkenler arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

YİBT-KF puanının anne-baba yaşam durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($0,97 > 0,05$).

Tablo 8. Katılımcıların ABTÖ puanlarının anne-baba evlilik durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması

	Anne-babanın evlilik durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P	Anlamlı fark
Demokratik Ebeveyn Tutumu	Evli	424	56,70	11,86	1,960	0,142	
	Boşanmış	42	55,76	12,24			
	Evli ama ayrı yaşama	5	46,40	4,82			
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Evli	424	35,28	9,87	1,183	0,307	
	Boşanmış	42	33,07	9,29			
	Evli ama ayrı yaşama	5	38,00	11,09			
Otoriter Ebeveyn Tutumu	Evli	424	21,62	6,93	3,786	0,023	Boşanmış- Evli ama ayrı yaşama
	Boşanmış	42	19,35	6,61			
	Evli ama ayrı yaşama	5	27,20	7,29			

Katılımcıların ABTÖ alt ölçekleri olan demokratik ebeveyn tutumu ($0,14 > 0,05$), koruyucu ebeveyn tutumu ($0,30 > 0,05$) ve otoriter ebeveyn tutumundan ($0,02 < 0,05$) aldıkları puanlar anne-babanın evlilik durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırıldığında, yalnızca otoriter ebeveyn tutumu puanı anne babanın evlilik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ortaya çıkan farklılıkların hangi alt gruplarla ilişkili olduğunu belirlemek için yapılmış olan post hoc testi sonucunda anne babası evli ama ayrı yaşayan kişilerin otoriter ebeveyn tutumu puanının anne babası boşanmış olan kişilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 9. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİB-KF puanlarının anne-baba evlilik durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması

	Anne-babanın evlilik durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
Sosyal Kaygı	Evli	424	44,83	11,56	0,123	0,884
	Boşanmış	42	43,95	10,86		
	Evli ama ayrı yaşama	5	44,00	9,92		
Sosyal Kaçınma	Evli	424	44,32	12,86	0,473	0,623
	Boşanmış	42	42,33	10,76		
	Evli ama ayrı yaşama	5	44,40	12,54		
YİBT-KF	Evli	424	29,80	7,83	0,528	0,590
	Boşanmış	42	28,64	8,64		
	Evli ama ayrı yaşama	5	31,40	8,29		

Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt ölçekleri olan sosyal kaygı ve sosyal kaçınma ölçekleri ve YİBT-KF puanları anne-baba evlilik durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırıldığında, sosyal kaygı puanı ($0,88 > 0,05$), sosyal kaçınma puanı ($0,62 > 0,05$) ve YİBT-KF puanı ($0,59 > 0,05$) anne babanın evlilik durumu değişkenine göre anlamlı biçimde farklılık göstermemiştir.

Tablo 10. Katılımcıların ABTÖ puanlarının annenin eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması

	Annenin eğitim durumu	N	Ortalama	Standart sapma	F	P	Anlamlı fark
Demokratik Ebeveyn Tutumu	Okuryazar değil	22	51,86	14,35	3,388	0,005	İlkokul-Lise
	İlkokul	162	54,18	10,81			

	Ortaokul	84	58,50	10,00			
	Lise	136	58,15	12,24			
	Üniversite	70	57,51	13,51			
	Yükse lisans ve üzeri	6	62,33	12,06			
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Okuryazar değil	22	39,18	9,45	1,435	0,210	
	İlkokul	162	35,61	9,93			
	Ortaokul	84	34,42	8,28			
	Lise	136	35,05	9,83			
	Üniversite	70	33,27	10,42			
	Yükse lisans ve üzeri	6	34,66	14,54			
Otoriter Ebeveyn Tutumu	Okuryazar değil	22	25,22	7,48	2,813	0,016	Okuryazar değil-Ortaokul-Üniversite
	İlkokul	162	22,22	6,71			
	Ortaokul	84	20,28	5,97			
	Lise	136	21,23	7,55			
	Üniversite	70	20,17	6,69			
	Yüksek lisans ve üzeri	6	19,50	8,36			

Katılımcıların ABTÖ alt ölçekleri olan demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumundan aldıkları puanlar annenin eğitim durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırılmıştır. Demokratik ebeveyn tutum puanı ($0,00 < 0,05$) ve otoriter ebeveyn tutumu puanı ($0,01 < 0,05$) annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ortaya çıkan farklılıkların hangi alt gruplarla ilişkili olduğunu belirlemek için yapılmış olan post hoc testi sonucunda annesinin eğitim düzeyi lise olanların demokratik ebeveyn tutumu puanının annesinin eğitim düzeyi ilkokul olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Annesi okuryazar olmayanların otoriter ebeveyn tutumu puanının annesi ortaokul ve üniversite mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Koruyucu ebeveyn tutumu puanının annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($0,21 > 0,05$).

Tablo 11. Katılımcıların Liebowitz Ssyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının annenin eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması

	Annenin eğitim durumu	N	Ortalama	Standart sapma	F	P
--	-----------------------	---	----------	----------------	---	---

Sosyal Kaygı	Okuryazar değil	22	42,36	8,33	0,887	0,490
	İlkokul	162	45,56	12,19		
	Ortaokul	84	42,85	10,32		
	Lise	136	45,25	11,58		
	Üniversite	70	45,00	11,62		
	Yükse lisans ve üzeri	6	46,33	13,90		
Sosyal Kaçınma	Okuryazar değil	22	44,81	13,15	0,786	0,560
	İlkokul	162	44,10	12,74		
	Ortaokul	84	41,98	10,69		
	Lise	136	44,92	13,03		
	Üniversite	70	44,81	13,91		
	Yükse lisans ve üzeri	6	48,66	16,70		
YİBT-KF	Okuryazar değil	22	28,68	7,65	0,480	0,791
	İlkokul	162	30,01	8,25		
	Ortaokul	84	28,80	7,60		
	Lise	136	30,16	7,85		
	Üniversite	70	29,80	6,92		
	Yüksek lisans ve üzeri	6	31,33	13,18		

Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt ölçekleri olan sosyal kaygı ve sosyal kaçınma ölçekleri ve YİBT-KF puanları annenin eğitim durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda sosyal kaygı puanı ($0,49 > 0,05$), sosyal kaçınma puanı ($0,56 > 0,05$) ve YİBT-KF puanı ($0,79 > 0,05$) annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı biçimde farklılık göstermemiştir.

Tablo 12. Katılımcıların ABTÖ puanlarının babanın eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması

	Babanın eğitim durumu	N	Ortalama	Standart sapma	F	P	Anlamlı fark
Demokratik Ebeveyn Tutumu	Okuryazar değil	3	52,33	3,78	5,360	0,00	İlkokul-Ortaokul-
	İlkokul	111	56,61	10,45			

	Ortaokul	96	51,47	13,40			Lise- Üniversite
	Lise	161	57,66	11,45			
	Üniversite	99	59,50	11,33			
	Yükse lisans ve üzeri	10	56,20	9,02			
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Okuryazar değil	3	38,33	4,72	1,267	0,277	
	İlkokul	111	36,37	11,18			
	Ortaokul	96	35,63	9,99			
	Lise	161	33,64	8,70			
	Üniversite	99	35,67	10,08			
	Yükse lisans ve üzeri	10	34,60	8,39			
Otoriter Ebeveyn Tutumu	Okuryazar değil	3	23,00	3,46	0,849	0,515	
	İlkokul	111	21,30	6,82			
	Ortaokul	96	22,67	8,53			
	Lise	161	20,96	6,59			
	Üniversite	99	21,08	6,25			
	Yüksek lisans ve üzeri	10	21,70	4,16			

Katılımcıların ABTÖ alt ölçekleri olan demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumundan aldıkları puanlar babanın eğitim durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırılmıştır. Demokratik ebeveyn tutum puanı babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($0,00 < 0,05$). Ortaya çıkan farklılıkların hangi alt gruplarla ilişkili olduğunu belirlemek için yapılmış olan post hoc testi sonucunda babasının eğitim durumu üniversite olanların demokratik ebeveyn tutumu puanlarının babasının eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Koruyucu ebeveyn tutumu puanı ($0,27 > 0,05$) ve otoriter ebeveyn tutumu puanının ($0,51 > 0,05$) babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Tablo 13. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının babanın eğitim durumuna göre anova testi ile karşılaştırılması

	Babanın eğitim durumu	N	Ortalama	Standart sapma	F	P
Sosyal Kaygı	Okuryazar değil	3	39,33	9,07	0,703	0,621
	İlkokul	111	45,03	10,93		
	Ortaokul	96	44,04	11,35		
	Lise	161	45,20	11,42		
	Üniversite	99	43,97	12,17		
	Yükse lisans ve üzeri	10	49,50	12,50		
Sosyal Kaçınma	Okuryazar değil	3	39,00	6,24	0,726	0,604
	İlkokul	111	44,31	12,49		
	Ortaokul	96	44,41	12,13		
	Lise	161	44,29	12,60		
	Üniversite	99	42,82	13,47		
	Yükse lisans ve üzeri	10	49,80	14,08		
YİBT-KF	Okuryazar değil	3	29,66	3,78	0,426	0,831
	İlkokul	111	30,59	9,04		
	Ortaokul	96	29,10	7,04		
	Lise	161	29,88	7,44		
	Üniversite	99	29,45	8,03		
	Yüksek lisans ve üzeri	10	29,20	8,79		

Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt ölçekleri olan sosyal kaygı ve sosyal kaçınma ölçekleri ve YİBT-KF puanları babanın eğitim durumu değişkenine göre anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda sosyal kaygı puanı ($0,62 > 0,05$), sosyal kaçınma puanı ($0,60 > 0,05$) ve YİBT-KF puanı ($0,83 > 0,05$) babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 14. Katılımcıların ABTÖ puanlarının ailenin gelir düzeyine göre anova testi ile karşılaştırılması

	Ailenin gelir düzeyi	N	Ortalama	Standart sapma	F	P	Anlamlı fark
Demokratik Ebeveyn Tutumu	2324TL ve altı	37	50,35	10,32	4,487	0,004	2324TL ve altı / 4000TL-5999TL / 6000TL ve üzeri
	2325 TL-3999TL	126	55,76	11,65			
	4000 TL-5999 TL	130	58,12	10,92			
	6000 TL ve üzeri	189	57,03	12,63			
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	2324TL ve altı	37	37,91	10,47	1,369	0,251	
	2325 TL-3999TL	126	35,09	9,72			
	4000 TL-5999 TL	130	34,21	9,21			
	6000 TL ve üzeri	189	35,21	10,20			
Otoriter Ebeveyn Tutumu	2324TL ve altı	37	22,16	22,16	1,008	0,389	
	2325 TL-3999TL	126	21,76	21,76			
	4000 TL-5999 TL	130	20,55	20,55			
	6000 TL ve üzeri	189	21,69	21,69			

Katılımcıların ABTÖ alt ölçekleri olan demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumundan aldıkları puanlar ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anova testi ile karşılaştırıldığında, demokratik ebeveyn tutum puanı babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı biçimde farklılık göstermiştir ($0,00 < 0,05$). Ortaya çıkan farklılıkların hangi alt gruplarla ilişkili olduğunu belirlemek için yapılmış olan post hoc testi sonucunda gelir düzeyi 4000 TL-5999TL arasında olanların demokratik ebeveyn tutumu puanlarının gelir düzeyi 2324 TL ve altında olanlar ile 6000 TL ve üzerinde olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Koruyucu ebeveyn tutumu puanı ($0,25 > 0,05$) ve otoriter ebeveyn tutumu puanının ($0,38 > 0,05$) ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 15. Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği ve YİBT-KF puanlarının ailenin gelir düzeyine göre anova testi ile karşılaştırılması

	Ailenin gelir düzeyi	N	Ortalama	Standart sapma	F	P	Anlamlı fark
Sosyal Kaygı	2324TL ve altı	37	47,59	12,20	3,891	0,009	2325TL-3999TL / 6000TL ve üzeri
	2325 TL-3999TL	126	47,12	11,88			
	4000 TL-5999 TL	130	43,53	10,07			
	6000 TL ve üzeri	189	43,47	11,68			
Sosyal Kaçınma	2324TL ve altı	37	46,37	13,52	3,461	0,016	2325TL-3999TL / 4000TL-5999TL / 6000TL ve üzeri
	2325 TL-3999TL	126	46,84	13,24			
	4000 TL-5999 TL	130	42,69	11,71			
	6000 TL ve üzeri	189	42,93	12,58			
YİBT-KF	2324TL ve altı	37	32,05	9,13	2,488	0,060	
	2325 TL-3999TL	126	30,73	7,96			
	4000 TL-5999 TL	130	28,84	7,15			
	6000 TL ve üzeri	189	29,32	7,94			

Katılımcıların Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt ölçekleri olan sosyal kaygı ve sosyal kaçınma ölçekleri ve YİBT-KF puanları ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda sosyal kaygı puanı ($0,00 < 0,05$) ve sosyal kaçınma puanı ($0,01 < 0,05$) ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ortaya çıkan farklılıkların hangi alt gruplarla ilişkili olduğunu belirlemek için yapılmış olan post hoc testi sonucunda gelir düzeyi 2325 TL- 3999 TL arasında olanların sosyal kaygı puanlarının gelir düzeyi 6000 TL ve üzerinde olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyi 2325 TL-3999 TL arasında olanların kaçınma puanlarının gelir düzeyi 4000 TL-5999 TL arasında olanlar ile 6000 TL ve üzerinde olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

YİBT-KF puanı ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($0,06 > 0,05$).

Tablo 16. Katılımcıların ABTÖ alt ölçek puanları, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt ölçek puanları ve YİBT-KF puanları arasındaki korelasyon analizi

		Demokratik ebeveyn tutumu	Koruyucu ebeveyn tutumu	Otoriter ebeveyn tutumu	Sosyal kaygı	Sosyal kaçınma	İnternet bağımlılığı
Demokratik Ebeveyn Tutumu	r		-0,334**	-0,713**	-0,195**	-0,168**	-0,150**
	p		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	N		482	482	482	482	482
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	r	-0,334**		0,612**	0,091*	0,132**	0,329**
	p	0,000		0,000	0,023	0,002	0,000
	N	482		482	482	482	482
Otoriter Ebeveyn Tutumu	r	-0,713**	0,612**		0,150**	0,172**	0,219**
	p	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000
	N	482	482		482	482	482
Sosyal Kaygı	r	-0,195**	0,091*	0,150**		0,879**	0,336**
	p	0,000	0,023	0,000		0,000	0,000
	N	482	482	482		482	482
Sosyal Kaçınma	r	-0,168**	0,132**	0,172**	0,879**		0,372**
	p	0,000	0,002	0,000	0,000		0,000
	N	482	482	482	482		482
İnternet Bağımlılığı	r	-0,150**	0,329**	0,219**	0,336**	0,372**	

	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	N	482	482	482	482	482	

Demokratik ebeveyn tutumu ile koruyucu ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %33 düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,334$; $p=0,00<0,05$). Buna göre demokratik ebeveyn tutumu puanı arttıkça koruyucu ebeveyn tutumu puanı azalmaktadır.

Demokratik ebeveyn tutumu ile otoriter ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %71 düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,713$; $p=0,00<0,05$). Buna göre demokratik ebeveyn tutumu puanı arttıkça otoriter ebeveyn tutumu puanı azalmaktadır.

Demokratik ebeveyn tutumu ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %19 düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,195$; $p=0,00<0,05$). Buna göre demokratik ebeveyn tutumu puanı arttıkça sosyal kaygı puanı azalmaktadır.

Demokratik ebeveyn tutumu ile sosyal kaçınma arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %16 düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,168$; $p=0,00<0,05$). Buna göre demokratik ebeveyn tutumu puanı arttıkça sosyal kaçınma puanı azalmaktadır.

Demokratik ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %15 düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,150$; $p=0,00<0,05$). Buna göre demokratik ebeveyn tutumu puanı arttıkça internet bağımlılığı puanı azalmaktadır.

Koruyucu ebeveyn tutumu ile otoriter ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %61 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,612$; $p=0,00<0,05$). Buna göre koruyucu ebeveyn tutumu puanı arttıkça otoriter ebeveyn tutumu puanı da artmaktadır.

Koruyucu ebeveyn tutumu ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %9 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,991$; $p=0,02<0,05$). Buna göre koruyucu ebeveyn tutumu puanı arttıkça sosyal kaygı puanı da artacaktır.

Koruyucu ebeveyn tutumu ile sosyal kaçınma arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %13 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,132$; $p=0,00<0,05$). Buna göre koruyucu ebeveyn tutumu puanı arttıkça sosyal kaçınma puanı da artacaktır.

Koruyucu ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %32 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,329$; $p=0,00<0,05$). Buna göre koruyucu ebeveyn tutumu puanı arttıkça internet bağımlılığı puanı da artacaktır.

Otoriter ebeveyn tutumu ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %15 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,150$; $p=0,00<0,05$). Buna göre otoriter ebeveyn tutumu puanı arttıkça sosyal kaygı puanı da artacaktır.

Otoriter ebeveyn tutumu ile sosyal kaçınma arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %17 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,172$; $p=0,00<0,05$). Buna göre otoriter ebeveyn tutumu puanı arttıkça sosyal kaçınma puanı da artacaktır.

Otoriter ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %21 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,219$; $p=0,00<0,05$). Buna göre otoriter ebeveyn tutumu puanı arttıkça internet bağımlılığı puanı da artacaktır.

Sosyal kaygı ile sosyal kaçınma arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %87 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,879$; $p=0,00<0,05$). Buna göre sosyal kaygı puanı arttıkça sosyal kaçınma puanı da artacaktır.

Sosyal kaygı ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, %33 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,336$; $p=0,00<0,05$). Buna göre sosyal kaygı puanı arttıkça internet bağımlılığı puanı da artacaktır.

Sosyal kaçınma ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda, % 37 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,372$; $p=0,00<0,05$). Buna göre sosyal kaçınma puanı arttıkça internet bağımlılığı puanı da artacaktır.

Tablo 17. ABTÖ alt boyutlarının internet bağımlılığına etkisine ilişkin regresyon analizi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
İnternet Bağımlılığı	Sabit	1,930	6,540	0,000	19,764	0,000	0,105
	Demokratik Ebeveyn Tutumu	-0,045	-0,861	0,390			
	Koruyucu Ebeveyn Tutumu	0,321	5,789	0,000			
	Otoriter Ebeveyn Tutumu	-0,015	-0,217	0,828			

ABTÖ alt boyutları olan demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumunun internet bağımlılığı üzerindeki etkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,00<0,05$). İnternet bağımlılığının belirleyicisi olarak demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumu boyutlarının etkisinin zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,105$). Öğrencilerin demokratik ebeveyn tutumu puanları internet bağımlılığı düzeyini etkilememektedir ($p=0,39>0,05$). Öğrencilerin koruyucu ebeveyn tutumu puanları internet bağımlılığı düzeyini artırmaktadır ($\beta=0,321$). Öğrencilerin otoriter ebeveyn tutumu puanları internet bağımlılığı düzeyini etkilememektedir ($p=0,82>0,05$).

Tablo 18. Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt boyutlarının internet bağımlılığına etkisine ilişkin regresyon analizi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
İnternet Bağımlılığı	Sabit	1,610	14,348	0,000	38,556	0,000	0,135
	Sosyal Kaygı	0,057	0,469	0,639			
	Sosyal Kaçınma	0,416	3,768	0,000			

Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği alt boyutları olan sosyal kaygı ve sosyal kaçınmanın internet bağımlılığı üzerindeki etkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,00<0,05$). İnternet bağımlılığının belirleyicisi olarak sosyal kaygı ve sosyal kaçınma boyutlarının etkisinin zayıf olduğu saptanmıştır ($R^2=0,135$). Öğrencilerin sosyal kaygı puanları internet bağımlılığı düzeyini etkilememektedir ($p=0,63>0,05$). Öğrencilerin sosyal kaçınma puanları internet bağımlılığı düzeyini artırmaktadır ($\beta=0,416$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmada incelenen alt problemlere ilişkin toplanan verilerin istatistiksel analiz sonucu elde edilen bulguların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir. Üniversite öğrencilerinde bazı sosyodemografik değişkenler, algılanan ebeveyn tutumu ve sosyal anksiyete düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda; örneklem grubunun ABTÖ alt boyutlarından demokratik ebeveyn tutumu puanı ile LSKÖ alt boyutlarından sosyal kaygı ve sosyal kaçınma puanları arasında hafif düzeyde ve negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Otoriter ve koruyucu ebeveyn tutumu ile LSKÖ alt boyutlarından sosyal kaygı ve sosyal kaçınma puanları arasında ise hafif düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgular literatür ile tutarlılık göstermektedir. Literatür incelendiğinde sosyal anksiyetenin oluşmasında otoriter ve koruyucu ebeveyn tutumunun önemli rol oynadığı görülmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda algılanan ebeveyn tutumu demokratik olan bireylerin algılanan ebeveyn tutumu otoriter ve koruyucu olanlara göre daha düşük sosyal kaygı ve kaçınma yaşadığı sonucu araştırma bulgumuzu desteklemektedir (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012, s.221; Baltacı ve Hamarta, 2013, s.234; Karakaş, 2008, s.74; Erkan, Güçray ve Çam, 2002, s.72). Yurt dışında yapılan çalışmalarda da otoriter ebeveynlik stiline yüksek sosyal kaygı ile ilişkili olduğu görülmüştür (Gómez-Ortiz, Romera, Jiménez-Castillejo, Ortega-Ruiz ve García-López, 2019, s.130; Anhalt ve Morris, 2008, s.133). Sosyal anksiyete, olumsuz değerlendirilme korkusu ile karakterizedir. Anne-babası tarafından ilgi görmeyen, dışlanan çocuklar kabul görme ve onaylanma ihtiyacını başkalarında karşılamak isteyecektir. Başkaları tarafından da dışlanmaktan korkan çocuğun kaygı ve kaçınma düzeyinin yüksek olması beklenmektedir.

Araştırmada ABTÖ alt boyutları ile YİBT-KF arasındaki ilişki incelendiğinde demokratik ebeveyn tutum puanı ile internet bağımlılığı puanı arasında hafif düzeyde ve negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumu puanı ile internet bağımlılığı puanı arasında hafif düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ABTÖ alt boyutlarının internet bağımlılığına etkisine bakıldığında ise demokratik ve otoriter ebeveyn tutumunun internet bağımlılığı

düzeğine bir etkisinin olmadığı bulunurken, koruyucu ebeveyn tutumunun internet bağımlılığı düzeyini artırdığı saptanmıştır. İnternet bağımlılığı ile algılanan ebeveyn tutumu arasındaki ilişki diğer alan çalışmalarında da ortaya konulmuştur. Literatürde araştırmamızın bulgularını destekleyen çalışmalar olduğu gibi (Aksoy ve Koçtürk, 2019, s.68; Doğan, Bozgeyikli ve Bozdaş, 2015, s.172; Başgün, 2020, s.110), internet bağımlılığı ile algılanan ebeveyn tutumu arasında farklı ilişkilerin bulunduğu çalışmalar da yer almaktadır. Alan yazında bazı çalışmalarda otoriter ebeveyn tutumuna sahip ailelerin çocuklarının internet bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuşken (Taş, 2018, s.37; Canoğulları ve Güçray, 2017, s.52; Xiuqin, Humimin, Mengchen, Jinan, Ying ve Ran, 2010, s.405), bazı çalışmalarda da ilgisiz anne baba tutumuna sahip ailelerin çocuklarında internet bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Çelikkaleli ve Çevik, 2010, s.236). İlginin zayıf olduğu, kontrolcü, otoriter ailelerde yetişen çocuklar, aile içerisinde duygularını paylaşamamakta, sağlıklı bir ebeveyn-çocuk iletişimi kuramamaktadır. İnternetin, bu eksikliğin giderilmesi için yoğun kullanımı kişiyi internet bağımlılığına sürükleyebilir.

Araştırmada LSKÖ alt boyutları ile YİBT-KF arasındaki ilişki incelendiğinde sosyal kaygı ve sosyal kaçınma puanları ile YİBT-KF puanı arasında hafif düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. LSKÖ alt boyutlarının internet bağımlılığına etkisine bakıldığında ise sosyal kaygının internet bağımlılığına bir etkisinin olmadığı bulunurken, kaçınmanın internet bağımlılığı düzeyini artırdığı tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığı ve sosyal anksiyete ile ilgili yapılmış pek çok alan çalışması, araştırmamızdan elde edilen bulgular desteklemektedir (Önder, 2020, s.59; Şen, 2015, s.48; Akboğa ve Gürkan, 2019, s.461; Bektaş, 2018, s.76; Özçelik, 2016, s.30; Bıyıklı, 2019, s.53; Canoğulları ve Güçray, 2017, s.51). Kılıç ve Durat'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, problemlili internet kullanımı açısından riskli öğrencilerin sosyal fobi ve genel psikolojik belirtilerinin arttığı sonucuna varılmıştır (Kılıç ve Durat, 2017, s.103). Lee ve Stapinski'nin Avustralyalı yetişkinler üzerinde yaptıkları çalışmada, sosyal anksiyete düzeyi yüksek kişilerin, çevrimiçi ortamda daha az olumsuz değerlendirilme korkusu yaşadığını ve öz kontrollerini daha iyi sağladıklarını görmektedir (Lee ve Stapinski, 2012, s.203). Sonuç olarak, sosyal anksiyete düzeyi yüksek olan kişiler, sosyal ortamlarda rezil olacağına, başkaları tarafından yargılanacağına ilişkin sürekli korku yaşamaktadır.

İnternet ise bu kişilere olumsuz değerlendirilme riskinin daha az olduğu, sanal bir ortamda, başkaları ile yüz yüze olmadan iletişim kurma imkanı sağlamaktadır. Bu durum sosyal anksiyeteli kişinin internette daha çok zaman geçirmesine neden olmaktadır. Böylece sosyal kaçınma yaşayan kişilerin sosyal işlevselliğinin bozulmasıyla internet bağımlılığı riski artabilmektedir.

Yapılan çalışmada YİBT-KF puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. İnternet bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Akboğa ve Gürkan, 2019, s.461; Kılıç ve Durat, 2017, s.102; Başgün, 2020, s.95; Erden, 2019, s.77; Liu, Desai, Krishnan-Sarin, Cavallo ve Potenza, 2011, s.842; Taş, 2018, s.37; Önder, 2020, s.57). Konu hakkında yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlara da rastlanmaktadır. Bazı çalışmalarda erkeklerin internet bağımlılığı düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunurken (Kuss, Griffiths, Karila ve Billieux, 2014, s.4045; Bakken, Wenzel, Göttestam, Johansson ve Øren, 2009, s.126; Gönültaş, Uzun, Özcan ve Akın, 2020, s.525; Alaçam, 2012, s.68; Üneri ve Tanıdır, 2011, s.270), bazı çalışmalarda da kadınların internet bağımlılığı düzeyi erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur (Odacı ve Çelik, 2012, s.396; Beşaltı, 2016, s.59; Aksoy, 2016, s.84). İki cinsiyetin de internette farklı uğraşlarla ilgilenmeleri kadın ve erkekler için benzer bağımlılık profili ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde sosyal medya uygulamalarının yaygınlaşması ile internette geçirilen süre artmaktadır. Günlük hayata ilişkin tüm durumlar bu ortamlardan paylaşıldığı ve öğrenildiği için bu platformların bilinçsizce kullanımının internet bağımlılığını tetiklediği düşünülmektedir (Erden, 2019, s.77).

Araştırma sonucunda YİBT-KF puanının psikiyatrik tanı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Psikiyatrik hastalık tanısı almış kişilerin internet bağımlılığı ortalaması tanı almamış kişilere göre daha yüksek bulunmuştur. Alanda yapılmış olan çalışmalarda internet bağımlılığı ile psikiyatrik tanı arasında ilişki bulunmuştur (Alavi, Maracy, Jannatifard ve Eslami, 2011; Li, Garland ve Howard, 2014, s.393). Bernardi ve arkadaşlarının yetişkin internet bağımlıları üzerinde yaptığı çalışmada dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, hipomani, yaygın anksiyete bozukluğu, sosyal anksiyete bozukluğu, distimi, obsesif kompulsif kişilik bozukluğu, borderline kişilik bozukluğu eş tanıları görülmüştür (Bernardi ve Pallanti, 2009, s.510). Bozkurt ve arkadaşları da internet bağımlısı olan ergenlerle

yaptığı araştırmada özellikle davranış, anksiyete ve duygudurum bozuklukları ile eş tanı oranının yüksek olduğunu saptamıştır (Bozkurt, Coşkun, Ayaydın, Adak ve Zoroğlu, 2013, s.352). İnternet bağımlılığının oluşmasında psikiyatrik bozuklukların mı etkili olduğu ya da psikiyatrik bozuklukların oluşmasında internet bağımlılığının mı etkili olduğu belirsizdir. İnternet bağımlılığı ve psikiyatrik bozukluklar arasındaki ilişki, kişinin ruhsal sıkıntılardan kaçmak için interneti baş etme mekanizması olarak kullanıyor olması ile açıklanabilir. Öte yandan kontrolsüz internet kullanımının sonucu olarak psikiyatrik bozukluk görülme oranının artması da bir diğer neden olabilir (Hekim, Göker, Aydemir, Çöp, Dinç ve Üneri, 2019, s.334).

Yapılan çalışmada YİBT-KF puanının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Alan yazında internet bağımlılığının gelir düzeyine göre farklılaşmadığı sonucu ile tutarlılık gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Aksoy, 2016, s.88; Esen ve Siyez, 2011, s.133; Özdemir, 2016, s.49; Akboğa ve Gürkan, 2019, s.461; Bıyıklı, 2019, s.60). Canan'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, ailesinin gelir düzeyini kötü olarak bildiren öğrencilerin internet bağımlılığı skorunun, ailesinin gelir düzeyini orta ve iyi olarak bildiren öğrencilerden daha yüksek olduğunu saptamıştır (Canan, 2010, s.48). Kılıç ve Durat'ın (2017) araştırma bulguları da bu sonucu desteklemektedir. Şen'in (2015) tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında, ailenin gelir düzeyi arttıkça internet kullanım süresinin de anlamlı düzeyde arttığını ancak ailenin gelir düzeyinin internet bağımlılığı ölçeği puanı ile arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmadığını gözlemlemiştir. Günümüzde internete erişim sağlayan teknolojik araçların yaygınlaşması, ücretsiz internete erişimin pek çok yerde sağlanması, internete erişim maliyetinin azalması gibi nedenlerden dolayı internet bağımlılığı ile gelir düzeyi arasındaki ilişkinin zayıf olması beklenmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, YİBT-KF puanının anne-baba yaşam durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına paralel olarak farklılık tespit etmeyen çalışmalar bulunmaktadır (Beşaltı, 2016, s.62; Kayri, Tanhan, ve Tanrıverdi, 2014, s.22). Gönültaş ve arkadaşlarının ergenlerle yaptığı çalışmada annesi hayatta olan ve olmayan ergenlerin internet bağımlılığı puan ortalamaları anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Babası hayatta olmayan ergenlerin ise internet bağımlılığı düzeylerinin, babası hayatta olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır

(Gönültaş, Uzun, Akın ve Özcan, 2020, s.526). Kişinin yoğun internet kullanımının önünde otorite figürü olan babanın denetiminin olmaması internet bağımlılığı için risk faktörü olarak görülebilir.

Araştırma sonucunda YİBT-KF puanının anne-baba evlilik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Turan'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, üniversite öğrencileri ile anne-babanın evlilik durumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve anne-babası boşanmış ya da dul olan öğrencilerin internet bağımlılığı risk yüzdesinin anne-babası evli olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu bulmuştur (Turan, 2015, s.54). Bu durumda ebeveynlerin çocuğun internet kullanımını üzerinde denetlemede bulunmaması internet bağımlılığı düzeyinde artışa neden olabilir. Alan yazında ebeveyn birlikteliği ile internet bağımlılığı arasında ilişki bulunmayan çalışmalar da yer almaktadır (Saatçioğlu, 2016, s.110; Aksoy, 2016, s.88; Shek ve Yu, 2016, s.27; Gönültaş vd., 2020, s.526). Kim ve arkadaşlarının ergenler üzerinde yaptığı çalışmada ebeveynleri evli ama ayrı yaşayan öğrenciler ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Xu vd., 2014, s. 10).

Literatürde anne-babanın eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalardan elde edilen sonuçlar farklılık göstermektedir. Bazı çalışmalarda annenin eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığının azaldığı görülmüştür (Eligül, 2020, s.58). Öner ise lise öğrencisi ergenler üzerinde yaptığı çalışmada anne-babanın eğitim durumu ile internet bağımlılığı düzeyinin farklılaştığını bulmuştur. Bu araştırma sonucuna göre anne ve babasının eğitim düzeyi üniversite ve üzerinde olan ergenlerin internet bağımlılığı düzeyi, anne ve babasının eğitim düzeyi lise ve altında olan ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur (Öner, 2015, s.147). Birçok çalışmada da bizim çalışmamızda olduğu gibi anne-baba eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Baykan, 2014, s.114; Başgün, 2020, s.96; Saatçioğlu, 2016, s.111; Pekel, 2019, a.67). İnternete ulaşımın kolaylaşmasıyla birlikte her eğitim düzeyinden birey interneti günlük hayatında sıklıkla kullanmaktadır. Bu durum yetiştirdikleri çocuklarda da benzeşme gösteriyor olabilir.

ÖNERİLER

Çalışmamızdan elde edilen veriler katılımcıların öz bildirimine dayalıdır. İleriki çalışmalarda örneklem grubunun tanı almış kişilerden oluşması önemlidir.

Daha geniş örneklem grubuyla yapılacak olan çalışmaların, evreni daha iyi temsil edeceği düşünülmektedir.

Giderek yaygınlaşan ve daha küçük yaşlara doğru ilerleyen internet bağımlılığının kontrol edilebilmesi için gerek toplumsal gerekse bireysel anlamda toplumsal çalışmaların yapılması, eğitim sisteminin içerisine internet bağımlılığıyla mücadele etkinliklerinin dahil edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbay, S. E. ve Gündüz, B. (2020). The role of self-esteem in adolescents' perception of parents and social anxiety levels. *International Journal of Progressive Education*, 16(2), 195-204. doi: <https://doi.org/10.29329/ijpe.2020.241.13>
- Akboğa, Ö. F. ve Gürkan, U. (2019). Gençlerde internet bağımlılığı ile sosyal kaygı bozukluğu arasındaki ilişkinin yaşam doyumu ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 443-464. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/768703>
- Aksoy, A. N. ve Koçtürk, M. (2019). Ebeveyn tutumlarını algılama ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 63-70. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.473873>
- Aksoy, F. (2016). *Ergenlerde internet bağımlılığı ile şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aktürk, E. G., Helvacı, E. ve Sümer, N. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59. Erişim adresi: [Haziran_2010.indd](http://www.dogus.edu.tr/Haziran_2010.indd) (dogus.edu.tr)
- Alaçam, H. Denizli bölgesi üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının görülme sıklığı ve yetişkin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile ilişkisi (Tıpta uzmanlık tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Alavi, S.S., Maracy, M. R. Jannatifard, F. ve Eslami, M. (2011). The effect of psychiatric symptoms on the internet addiction disorder in Isfahan's University students. *ournal of research in medical sciences: the official journal of Isfahan University of Medical Sciences*, 16(6), 793-800. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3214398/>
- Alisinanoğlu, F. (1995). *Üniversite öğrencilerinin ben (ego) durumları ile anne-baba tutumlarını algılamalarını etkileye bazı değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Altıntaş, S. ve Öztapak, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 17(13), 109-128. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/306591>
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fourth edition (DSM-IV)*. Washington, DC: American Psychiatric Association.

- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). *Ruhsal bozuklukların tanısai ve sayımsal elkitabı, beşinci baskı (DSM-5), tanı ölçütleri başvuru elkitabı*. E, Köroğlu (çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Anhalt, K., & Morris, T. L. (2008). Parenting characteristics associated with anxiety and depression: A multivariate approach. *Journal of Early and Intensive Behavior Intervention*, 5(3), 122-137. doi: [10.1037/h0100427](https://doi.org/10.1037/h0100427)
- Argun, Y. ve Özben, Ş. (2002), Okul öncesi çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18-28. Erişim adresi: [14-3.pdf \(deu.edu.tr\)](https://deu.edu.tr/3.pdf)
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67. Erişim adresi: <https://core.ac.uk/download/pdf/26663761.pdf>
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 7-14. Erişim adresi: [949-1842-1-SM.pdf \(marmara.edu.tr\)](https://marmara.edu.tr/949-1842-1-SM.pdf)
- Aslan, E. ve Yazıcı, E. (2016). Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve ilişkili sosyodemografik faktörler. *Klinik Psikiyatri*, 19(3), 109-117. doi: 10.5505/kpd.2016.03511
- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Götestam, K. G., Johansson, A. ve Ören, A. (2009). Internet addiction among Norwegian adults: A stratified probability sample study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50(2), 121-127. doi: 10.1111/j.1467-9450.2008.00685.x
- Baltacı, Ö. ve Hamarta, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı, sosyal destek ve problem çözme yaklaşımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 226-240. Erişim adresi: <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1757/479>
- Başgün, N. (2020). *Ergen öğrencilerde internet bağımlılığı, ebeveynlik ve bağlanma tarzları ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907. doi: [10.2307/1126611](https://doi.org/10.2307/1126611)
- Baumrind, D. (1966). The effects of authoritative parental control on child behaviors. *Child Development*, 37(4), 887- 907. doi: [10.2307/1126611](https://doi.org/10.2307/1126611)
- Baykan, N. (2014). *Anne-baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sultanbeyli ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bektaş, N. (2018). *Çalışan kadınların internet ve sosyal medya bağımlılığının sosyal kaygı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.

- Bernardi, S. ve Pallanti, S. (2009). Internet addiction: a descriptive clinical study focusing on comorbidities and dissociative symptoms. *Comprehensive Psychiatry*, 50(6), 510-519. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.comppsy.2008.11.011>
- Beşaltı, M. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve kişilik özelliklerinin bazı sosyodemografik özelliklere göre incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Bıyıklı, İ. (2019). *Yetişkin bireylerde depresyon ve sosyal kaygı düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Bozkurt, H., Coşkun, M., Ayaydın, H., Adak, İ. ve Zoroğlu, S. (2013). Prevalence and patterns of psychiatric disorders in referred adolescents with internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 67(5), 352-359. doi:10.1111/pcn.12065
- Bölükbaş, K. (2003). *İnternet kafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Canan, F. (2010). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki* (Tıpta uzmanlık tezi). Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Canoğulları, Ö. ve Güçray, S. S. (2017). İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/361457>
- Canoğulları, Ö. ve Güçray, S. S. (2017). İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/361457>
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J. ve Tao, F. (2011). Problematic internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC Public Health*, 11(1), 802-809. doi: [1471-2458/11/802](https://doi.org/10.1186/1471-2458/11/802)
- Ceyhan, A. A. (2011). Ergenlerin problemleri internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 85-94. Erişim adresi: http://cms.galenos.com.tr/Uploads/Article_27654/cogepderg-18-85.pdf
- Çeçen, A. R. (2008). Öğrencilerinin cinsiyetlerine ve anababa tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 415-431. Erişim adresi: [Microsoft Word - 3. Makale.doc \(dergipark.org.tr\)](https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/361457)

- Çelikkaleli, Ö. ve Çevik, G. B. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TVRFNU5ESTJOZz09>
- Darling, N. ve Steinberg, L. Parenting style as context: an integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. doi: [10.1037/0033-2909.113.3.487](https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487)
- Demir, E. K. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/Tnpj056QXc>
- DeRushia, K. D. (2010). *Internet usage among college students and its impact on depression, social anxiety, and social engagement* (Doktora tezi). ProQuest Dissertations and Theses veri tabanından erişildi. (UMI No. 3403183)
- Dilbaz, N. (1997). Sosyal fobi. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 18-24.
- Doğan, H., Bozgeyikli, H. ve Bozdaş, C. (2015). Perceived parenting styles as predictor of internet addiction in adolescence. *International Journal of Research in Education and Science*, 1(2), 167-174. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1105098>
- Doğan, T. (2009). *Bilişsel ve kendini değerlendirme süreçlerinin sosyal anksiyete açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Doğrusever, C. (2020). *Ergenlerin internet bağımlılık, algılanan sosyal destek, yalnızlık ve psikolojik belirti düzeyleri: farklı yapısal modellerin denenmesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Dornbusch, S. M., Lamborn, S. D., Mounts, N. S. ve Steinberg, L. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), s.1049-1065. doi: [10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x)
- Eligül, F. (2020). *Algılanan ebeveyn tutumlarının internet bağımlılığı ve akademik başarı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Erden, N. (2019). *Lise öğrencilerinin özgüven düzeyinin internet bağımlılığına etkisi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Erkan, Z. (2002). *Ergenlerin sosyal kaygı düzeyleri, ana-baba tutumları ve ailede görülen risk faktörleri üzerine bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Erkan, Z., Güçray, S. ve Çam, S. (2002). Ergenlerin sosyal kaygı düzeylerinin ana baba tutumları ve cinsiyet açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi*

- Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 64-75. Erişim adresi: https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Ergenlerin+sosyal+kayg%C4%B1+d%C3%BCzeylerinin+ana+baba+tutumlar%C4%B1+v e+cinsiyet+a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan+incelenmesi&btnG=
- Ersoy, F. (2003). Birinci basamakta anksiyete bozuklukları. *Sted*, 12(10), 366-369. Erişim adresi: <https://www.ttb.org.tr/STED/sted1003/birinci.pdf>
- Esen, E. ve Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 127-138. Erişim adresi: <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/138844-2014012592326-3.pdf>
- Fuligni, A. J. (1998). Authority, autonomy, and parent- adolescent conflict and cohesion: a study of adolescents from mexian, chinese, flippino, and european backgrounds. *Developmental Psychology*, 34(4), 782-792. doi: [10.1037/0012-1649.34.4.782](https://doi.org/10.1037/0012-1649.34.4.782)
- Fyer, A. J. (1993). A direct interview family study of social phobia. *Archives of General Psychiatry*, 50(4), 286-293. Erişim adresi: <https://jamanetwork.com/journals/jamapsychiatry/article-abstract/496143>
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2010). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Gençtan, E. (1998). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Giaouzi, A. ve Giovazolias, T. (2015). Remembered parental rejection and social anxiety: the mediating role of partner acceptance-rejection. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 3170-3179. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10826-015-0120-z>
- Gómez-Ortiz, O., Romera, E. M., Jiménez-Castillejo, R., Ortega-Ruiz, R., & García-López, L. J. (2019). Parenting practices and adolescent social anxiety: A direct or indirect relationship?. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 19(2), 124-133. doi: [10.1016/j.ijchp.2019.04.001](https://doi.org/10.1016/j.ijchp.2019.04.001)
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik internet kullanımı. *New Symposium*, 40(3), 105-110. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/26393670_Pathological_internet_use_Internet_dependency_abuse
- Gönültaş, O., Uzun, K., Özcan, F. A. ve Akın, M. S. (2020). Ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(70), 519-529. doi: [10.17719/jisr.2020.4111](https://doi.org/10.17719/jisr.2020.4111)
- Griffiths, M. (1999). Internet addiction: fact or fiction?. *The Psychologist*, 12(5), 246-250. Erişim adresi: <https://www.bps.org.uk/psychologist/12/5/246-250> (37) (PDF) Griffiths, M.D. (1999). Internet addiction: Fact or fiction? *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, 12, 246-250. | Mark D Griffiths - Academia.edu

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. (2006). *Multivariate Data Analysis*: Pearson Education. New Jersey: Hoboken.
- Harman, J. P., Cochran, M. E., Hansen, C. E. ve Lindey, C. R. (2005). Liar, liar: internet faking but not frequency of use affects social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. *CyberPsychology & Behavior*, 8(1), 1-6. doi: [10.1089/cpb.2005.8.1](https://doi.org/10.1089/cpb.2005.8.1)
- Heckelman, L. R. Ve Schneier, F. R. (1995). Diagnostic issues. Heimberg, R. G., Liebowitz, M. R., Hope, D. A. ve Schneier, F. R. (Ed.), *Social phobia: diagnosis, assessment, and treatment* (s.3-20) içinde. New York: The Guilford Press. Erişim adresi: https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=rXrekuSy2bsC&oi=fnd&pg=PA3&dq=Richard+G.+Heimberg+vd.,+Social+Phobia:+Diagnosis,+Assessment,+and+Treatment,+The+Guildford+Press,+London,+1995&ots=gT7JbfDdk&sig=w72kzCj7jXZIEcGCiHC1IC19_d8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Hekim, Ö., Göker, Z., Aydemir, H., Çöp, E., Dinç, G. ve Üneri, Ö. (2019). Ergenlerde internet bağımlılığı ve psikopatoloji ile ilişkisi: Kesitsel bir çalışma. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22(3), 329-337. doi: [10.5505/kpd.2019.80488](https://doi.org/10.5505/kpd.2019.80488)
- Hudson, J. L. ve Rapee, R. M. (2000). The origins of social phobia. *Behavior Modification*, 24(1), 102-129. doi: [10.1177/0145445500241006](https://doi.org/10.1177/0145445500241006)
- Izgiç, F., Akyüz, G., Doğan, O. ve Kuğu, N. (2004). Social phobia among university students and its relation to self-esteem and body image. *Can J Psychiatry*, 49(9), 630-634. doi: [10.1177/070674370404900910](https://doi.org/10.1177/070674370404900910)
- Karaer, Y. ve Akdemir, D. (2019). Parenting styles, perceived social support and emotion regulation in adolescents with internet addiction. *Comprehensive Psychiatry*, 92, 22-27. doi: [10.1016/j.comppsy.2019.03.003](https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2019.03.003)
- Karakaş, Y. (2008). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Kashdan, T. B. ve Herbert, J. D. (2001). Social anxiety disorder in childhood and adolescence: current status and future directions. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 4(1), 37-61. doi: [10.1023/A:1009576610507](https://doi.org/10.1023/A:1009576610507)
- Kaya, A., Bozaslan, H. Ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225. Erişim adresi: [Microsoft Word - 18_13_ID_229.doc \(dergipark.org.tr\)](https://dergipark.org.tr/microsoft-word-18-13-id-229.doc)
- Kayri, M., Tanhan, F. ve Tanrıverdi, S. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1(1), 1-27. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/290302>

- Kılıç, Z. ve Durat, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde problemlı internet kullanımının genel psikolojik belirtileri ve sosyal fobi ile ilişkisi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 7(2), 97-104. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/smj/article/332753>
- Kim, R. ve Kim, S. (2002). A study of internet addiction: status, causes, and remedies. *Journal of Korean Home Economics Association English Edition*, 3(1), 1-19. Erişim adresi: [\(PDF\) A Study of Internet Addiction: Status, Causes, and Remedies \(researchgate.net\)](#)
- Kulaksızoğlu, A. (2012). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., Karila, L. ve Billieux, J. (2014). Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. *Current Pharmaceutical Design*, 20(25), 4026-4052. Erişim adresi: <https://www.ingentaconnect.com/content/ben/cpd/2014/00000020/00000025/art00006>
- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y. ve Aysan, Y. (2016). Young internet bağımlılığı testi kısa formunun Türkçe uyarlaması: üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 69-76. doi: [10.5455/apd.190501](https://doi.org/10.5455/apd.190501)
- Leary, M. R. ve Jongman-Sereno, K. P. (2014). Social anxiety as an early warning system: a refinement and extension of the self-presentational theory of social anxiety. S. G. Hofmann ve M. D. Patricia (Ed.), *Social anxiety: clinical, developmental, and social perspectives (s.579-597)* içinde. Boston: Academic Press. doi: [10.1016/B978-0-12-394427-6.00020-0](https://doi.org/10.1016/B978-0-12-394427-6.00020-0)
- Lee, B. W. ve Stapinski, L. A. (2012). Seeking safety on the internet: Relationship between social anxiety and problematic internet use. *Journal of Anxiety Disorders*, 26(1), 197-205. doi: [10.1016/j.janxdis.2011.11.001](https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2011.11.001)
- Li, W., Garlandı M. ve Howard, M. O. (2014). Family factors in Internet addiction among Chinese youth: A review of English- and Chinese-language studies. *Computers in Human Behavior*, 31, 393-411. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2013.11.004>
- Liu, T. C., Desai, R. A., Krishnan-Sarin, S., Cavallo, D. A., ve Potenza, M. N. (2011). Problematic internet use and health in adolescents: data from a high school survey in connecticut. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 72(6), 836-845. doi: <https://dx.doi.org/10.4088%2FJCP.10m06057>
- Madell, D. ve Muncer, S. (2006). Internet communication: an activity that appeals to shy and socially phobic people?. *CyberPsychology & Behavior*, 9(5), 618-622. doi: [10.1089/cpb.2006.9.618](https://doi.org/10.1089/cpb.2006.9.618)
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

- Nalwa, K. ve Anand, A. P. (2003). Internet addiction in students: a cause of concern. *CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 653-656. doi: [10.1089/109493103322725441](https://doi.org/10.1089/109493103322725441)
- Odacı, H. ve Çelik, Ç. B. (2012). Üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanımlarının akademik öz-yeterlilik, akademik erteleme ve yeme tutumları ile ilişkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(1), 389-403. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaedu/issue/19817/212008>
- Oğuz, N. (2016). *Genç yetişkinlerde anne baba tutumu, anksiyete ve benlik saygısı ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Ögel, K. (2014). *İnternet bağımlılığı: internetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önder, A. (2020). *Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygı, öfke, internet bağımlılığı, siber zorbalık ve siber mağduriyet davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Öner, K. (2015). *Lise öğrencisi ergenlerde depresyon, internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan menderes Üniversitesi, Aydın.
- Özçelik, C. O. (2016). *Üniversite öğrencilerinde sosyal fobi ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, G. (2016). *Ondokuz mayıs üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinde internet bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, A. (2014). Sosyal kaygıyı açıklayan yaklaşımlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 15-26. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TVRZMk1URTBOQT09>
- Pekel, F. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Saatçioğlu, H. (2016). *İnternet bağımlılığı tanısı alan ergenlerin sosyal bilişsel becerilerinin değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Sayın, A. (2007). Sosyal anksiyete bozukluğunun nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 10(2), 3-10. Erişim adresi: https://www.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_10_60_3_10.pdf
- Shek, D. T., & Yu, L. (2016). Adolescent internet addiction in Hong Kong: prevalence, change, and correlates. *Journal of pediatric and adolescent gynecology*, 29(1), S22-S30. doi: [10.1016/j.jpag.2015.10.005](https://doi.org/10.1016/j.jpag.2015.10.005)
- Smith, E. E., Hoeksema, S. N., Fredrickson, B. ve Loftus, G. R. (2014). Psikolojik bozukluklar (Ö. Öncül ve D. Ferhatoglu, Çev.). *Atkinson ve Hilgard*,

Psikolojiye giriş (14. Edisyon) (s. 526-567) içinde. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Soykan, Ç., Özgüven, H. D. ve Gençöz, T. (2003). Liebowitz social anxiety scale: the turkish version. *Psychol Rep*, 93, 1059-1069. doi: [10.2466/pr0.2003.93.3f.1059](https://doi.org/10.2466/pr0.2003.93.3f.1059)

Spokas, M. ve Heimberg, R. G. (2009). Overprotective parenting, social anxiety, and external locus of control: cross-sectional and longitudinal relationships. *Cognitive Therapy and Research*, 33(6), 543-551. doi: [10.1007/s10608-008-9227-5](https://doi.org/10.1007/s10608-008-9227-5)

Steinberg, L. (2013). *Ergenlik*. Ankara: İmge Kitabevi.

Suler, J. R. (1999). To get what you need: healthy and pathological internet use. *Cyber Psychology and Behavior*, 2(5), 385-394. doi: [10.1089/cpb.1999.2.385](https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.385)

Sungur, M. Z. (1997). Fobik bozukluklar. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 5-11. Erişim adresi: [Fobik Bozukluklar. Özet - PDF Ücretsiz indirin \(docplayer.biz.tr\)](https://www.docplayer.biz.tr/)

Şen, A. T. (2015). *Tıp fakültesi öğrencilerinde internet bağımlılığı yaygınlığı, internet bağımlılığının sosyodemografik özellikler, depresyon ve sosyal fobi ile ilişkisi* (Tıpta uzmanlık tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Çocuk gelişimi ve eğitimi çocuk ruh sağlığı*. Erişim adresi: [Çocuk Ruh Sağlığı.pdf \(meb.gov.tr\)](https://www.meb.gov.tr/)

Taş, İ. (2018). Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 31-41. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.310973>

Tekin, M. (2008). *Üniversite öğrencilerinde bilişsel model çerçevesinde sosyal anksiyete bozukluğu ve alkol kötüye kullanımı ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.

Turan, R. T. (2015). *Başkent üniversitesi öğrencilerinde internet bağımlılığı sıklığı ve ilişkili faktörler* (Tıpta uzmanlık tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.

Türkçepar, M. H. (1999). Sosyal fobinin psikolojik kuramı. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2, 247-253. Erişim adresi: https://www.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_2_4_247_253.pdf

Uzun, Ö. (2016). *Üniversite öğrencilerinde sosyal fobi, içe ve dışa dönük kişilik özellikleri ve okul başarı durumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Üneri, Ö. Ş. Ve Tanıdır, C. (2011). Evaluation of internet addiction in a group of high school students: a cross-sectional study. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 4(24): 265-272. doi: <https://dx.doi.org/10.5350/DAJPN2011240402>

- Xiuqin, H., Humimin, Z., Mengchen, L. Jinan, W., Ying, Z. ve Ran, T. (2010). Mental health, personality, and parental rearing styles of adolescents with internet addiction disorder. *CyberPsychology, Behavior and Social Networking*, 13(4), 401-406. doi: [10.1089/cyber.2009.0222](https://doi.org/10.1089/cyber.2009.0222)
- Xu, J., Shen, L., Yan, C., Hu, H., Yang, F., Wang, L., Kotha, S. R., Ouyang, F., Zhang, L., Liao, X., Zhang, J., Zhang, J. ve Shen, X. (2014). Parent-adolescent interaction and risk of adolescent internet addiction: a population-based study in Shanghai. *BMC psychiatry*, 14(1), 112. Erişim adresi: <http://www.biomedcentral.com/1471-244X/14/112>
- Yao, M. Z., He, J. Ko, D. M. ve Pang, K. (2014). The influence of personality, parental behaviors, and self-esteem on internet addiction: a study of chinese college students. *CyberPsychology, Behavior and Social Networking*, 17(2), 104-110. doi: [10.1089/cyber.2012.0710](https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0710)
- Yapıcı, A. (2006). *Alkol bağımlılığında depresyon ve anksiyetenin yetiyitimi ve yaşam kalitesine etkisi* (Uzmanlık tezi). Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağılığı ve Sinir Hastalıkları Eğıtım ve Araştırma Hastanesi 11. Psikiyatri Kliniğı, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1989). *Anne-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2012a). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2012b). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yellowlees, P. M. ve Marks, S. (2007). Problematic internet use or internet addiction?. *Computers in Human Behavior*, 23, 1447-1453. doi: [10.1016/j.chb.2005.05.004](https://doi.org/10.1016/j.chb.2005.05.004)
- Yenihayat, T. (2011). Üniversite öğrencilerinin kimlik statüleri, kimlik özellikleri ve algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldız, S. A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3-4), 131-150. Erişim adresi: arastirmax-ebeveyn-tutumları-saldırganlık.pdf
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology and Behavior*, 1(3), 237-244. doi: [10.1089/cpb.1998.1.237](https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237)
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: a new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-425. doi: [10.1177/0002764204270278](https://doi.org/10.1177/0002764204270278)

Young, K., Pistner, M., O'mara, J. ve Buchanan J. (1999). Cyber disorders: the mental health concern for the new millennium. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 475-479. doi: [10.1089/cpb.1999.2.475](https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.475)

Yücel, Y. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

EK-A

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ : 27.03.2020
TOPLANTI SAYISI : 2020-09

KARAR NO: 2020-09-26: Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 180624050 numaralı öğrencisi Elif DELEN'in "Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Tutumu ve Sosyal Anksiyete İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tezi hakkında yapacağı anket çalışmasının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 10.02.2020 tarih ve 2020-03 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Demografik Bilgi Formu**Cinsiyet:**

Kadın ( ) Erkek ( )

Yaş:...**Fakülte:****Sınıf:****Psikiyatrik rahatsızlık tanısı aldınız mı?****Psikiyatrik ilaç tedavisi alıyor musunuz?****Anne ve babanız hayatta mı?**

İkisi de hayatta ( ) Annem hayatta ( ) Babam hayatta ( ) İkisi de hayatta değil ( )

Anne ve babanızın evlilik durumu:

Evliliği ( ) Boşandılar ( ) Evli ama ayrı yaşıyorlar ( )

Annenizin eğitim durumu:

Okuryazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( )

Üniversite ( ) Yüksek Lisans ve üzeri ( )

Babanızın eğitim durumu:

Okuryazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( )

Üniversite ( ) Yüksek Lisans ve üzeri ( )

Ailenizin gelir düzeyi:

2024 TL ve altı ( ) 2025 TL – 3999 TL ( ) 4000 TL – 5999 TL ( ) 6000 TL ve üzeri ( )

Ana-Baba Tutum Ölçeği

Bu anket, bireylerin algıladıkları anne-baba tutumlarını ölçmek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bu anketi doldururken anne-babanızın sizlere karşı tutum ve davranışlarını göz önünde bulundurarak aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuyunuz ve seçeneklerden size en uygun olanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

	Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
40) Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2) Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.					
3) Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarımı görmüş ve beni eleştirmiştir.					
4) Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.					
5) Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.					
6) Arkadaşlarımı eve çağırılmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.					
7) Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.					
8) Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.					
9) Bana hükmetmeye çalışır.					
10) Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.					
11) Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.					
12) Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranmıştır.					

13) Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.					
14) Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.					
15) Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.					
16) Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.					
17) Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle zorla yedirirdi.					
18) Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.					
19) Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.					
20) Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					
21) Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.					
22) Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırabilir parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					
23) Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.					
24) Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda cezalandırırdı.					
25) Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.					
26) Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.					
27) Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.					
28) Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.					

29) Ona yakınlaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.					
30) Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır.					
31) Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.					
32) Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.					
33) Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.					
34) İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35) Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.					
36) Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.					
37) Beni olduğum gibi kabul etmiştir.					
38) Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39) Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.					
40) Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.					

Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği

Lütfen aşağıdaki formu dikkatle okuyun ve hiçbir soruyu boş bırakmayın.

Sol taraftaki durumlarda duyduğunuz kaygının şiddetine göre, 1 ile 4 arasında puan verin. Sağ taraftaki durumlardan kaçınıyorsanız kaçınmanın şiddetine göre 1 ile 4 arasında puan verin. Puanlamayı aşağıda gösterildiği gibi yapın.

Kaygı	Kaçınma
1: Yok ya da çok hafif	1: Kaçınma yok ya da çok ender
2: Hafif	2: Zaman zaman kaçınıyorum
3: Orta derecede	3: Çoğunlukla kaçınıyorum
4: Şiddetli	4: Her zaman kaçınıyorum

Kaygı	Puan	Kaçınma	Puan
1. Önceden hazırlanmaksızın bir toplantıda kalkıp konuşmak		1. Önceden hazırlanmaksızın bir toplantıda kalkıp konuşmak	
2. Seyirci önünde hareket, gösteri ya da konuşma yapmak		2. Seyirci önünde hareket, gösteri ya da konuşma yapmak	
3. Dikkatleri üzerinde toplamak		3. Dikkatleri üzerinde toplamak	
4. Romantik veya cinsel bir ilişki kurmak amacıyla birisiyle tanışmaya çalışmak		4. Romantik veya cinsel bir ilişki kurmak amacıyla birisiyle tanışmaya çalışmak	
5. Bir gruba önceden hazırlanmış sözlü bilgi sunmak		5. Bir gruba önceden hazırlanmış sözlü bilgi sunmak	
6. Başkaları içerdeyken bir odaya girmek		6. Başkaları içerdeyken bir odaya girmek	
7. Kendisinden daha yetkili biriyle konuşmak		7. Kendisinden daha yetkili biriyle konuşmak	
8. Satın aldığı bir malı ödediği parayı geri almak üzere mağazaya iade etmek		8. Satın aldığı bir malı ödediği parayı geri almak üzere mağazaya iade etmek	
9. Çok iyi tanımadığı birisine fikir ayrılığı veya hoşnutsuzluğun ifade edilmesi		9. Çok iyi tanımadığı birisine fikir ayrılığı veya hoşnutsuzluğun ifade edilmesi	
10. Gözlendiği sırada çalışmak		10. Gözlendiği sırada çalışmak	
11. Çok iyi tanımadığı bir kişiyle yüz yüze konuşmak		11. Çok iyi tanımadığı bir kişiyle yüz yüze konuşmak	
12. Bir eğlenceye gitmek		12. Bir eğlenceye gitmek	
13. Çok iyi tanımadığı birisinin gözlerinin içine doğrudan bakmak		13. Çok iyi tanımadığı birisinin gözlerinin içine doğrudan bakmak	

14. Yetenek, beceri ya da bilginin sınanması		14. Yetenek, beceri ya da bilginin sınanması	
15. Gözlendiği sırada yazı yazmak		15. Gözlendiği sırada yazı yazmak	
16. Çok iyi tanımadığı bir kişiyle telefonda konuşmak		16. Çok iyi tanımadığı bir kişiyle telefonda konuşmak	
17. Umumi yerlerde yemek yemek		17. Umumi yerlerde yemek yemek	
18. Evde misafir ağırlamak		18. Evde misafir ağırlamak	
19. Küçük bir grup faaliyetine katılmak		19. Küçük bir grup faaliyetine katılmak	
20. Umumi yerlerde bir şeyler içmek		20. Umumi yerlerde bir şeyler içmek	
21. Umumi telefonları kullanmak		21. Umumi telefonları kullanmak	
22. Yabancılarla konuşmak		22. Yabancılarla konuşmak	
23. Satış elemanının yoğun baskısına karşı koymak		23. Satış elemanının yoğun baskısına karşı koymak	
24. Umumi tuvalette idrar yapmak		24. Umumi tuvalette idrar yapmak	

Young İnternet Bağımlılığı Testi - Kısa Formu

Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman

	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?					
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?					
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?					
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?					
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?					
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?					
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internette avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?					
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?					
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?					
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?					
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?					
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?					